

SODBA SODIŠČA PRVE STOPNJE (peti razširjeni senat)
z dne 8. julija 2004*

V zadevi T-198/01,

Technische Glaswerke Ilmenau GmbH, s sedežem v Ilmenau (Nemčija), ki sta jo sprva zastopala S. Gerrit in C. Arhold, nato pa C. Arhold in N. Wimmer, avocats, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožeča stranka,

proti

Komisiji Evropskih skupnosti, ki jo zastopata V. Kreuzschitz in V. Di Bucci, zastopnika, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožena stranka,

ob sodelovanju

Schott Glas, s sedežem v Mainzu (Nemčija), ki jo zastopa U. Soltész, avocat,

intervenient,

* Jezik postopka: nemščina.

zaradi razglasitve ničnosti Odločbe Komisije 2002/185/ES z dne 12. junija 2001 o državni pomoči, ki jo je Zvezna republika Nemčija dodelila Technische Glaswerke Ilmenau GmbH (Nemčija) (UL 2002, L 62, str. 30),

SODIŠČE PRVE STOPNJE EVROPSKIH SKUPNOSTI (peti razširjeni senat),

v sestavi R. García-Valdecasas, predsednik, P. Lindh, sodnica, J. D. Cooke, H. Legal, sodnika, in M. E. Martins Ribeiro, sodnica,

sodna tajnica: D. Christensen, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 11. decembra 2003

izreka naslednjo

Sodbo

Pravni okvir

- 1 Člen 87(1) ES razglasa državne pomoči, ki lahko prizadenejo trgovino med državami članicami in lahko izkrivljajo konkurenco, za nezdržljive s skupnim trgom, razen če Pogodba ne določa drugače.

2 Člen 87(3) ES določa:

„Kot združljivo s skupnim trgom se lahko šteje naslednje:

[...]

c) pomoč za pospeševanje razvoja določenih gospodarskih dejavnosti ali določenih gospodarskih območij, kadar takšna pomoč ne spreminja trgovinskih pogojev v obsegu, ki bi bil v nasprotju s skupnimi interesi [...]“.

3 Komisija je 23. decembra 1994 objavila obvestilo o določitvi smernic Skupnosti o državnih pomočeh za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah, ki se uporabljajo v tem primeru (UL C 368, str. 12, v nadaljevanju: smernice o pomočeh za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah). V skladu s temi smernicami:

„1.2. V določenih okoliščinah [...], se državne pomoči za reševanje podjetij v težavah in podpora njihovega prestrukturiranja lahko upravičijo. Upravičijo se lahko na primer iz socialno ali regionalno političnih razlogov, ali ker je zaželeno, da se vzdržuje konkurenčna tržna struktura, kadar bi izginjanje podjetij lahko vodilo k monopolni ali hudi oligopolni situaciji, ali ker je treba upoštevati posebne potrebe sektorja malih in srednjih podjetij in koristno vlogo teh podjetij iz splošnega gospodarskega vidika.

[...]

3.2. Pomoči za prestrukturiranje

[...]

3.2.2. Splošni pogoji

[...] da Komisija lahko odobri pomoč, je nujno, da načrt za prestrukturiranje izpolnjuje vse naslednje splošne pogoje.

A. Obnova sposobnosti preživetja

Pogoj *sine qua non* vseh načrtov za prestrukturiranje je, da se obnovi dolgoročna sposobnost preživetja podjetja v smiselnem časovnem okviru in na podlagi realističnih predvidevanj prihodnjih pogojev poslovanja. Zato se mora pomoč za prestrukturiranje vezati na trden načrt za prestrukturiranje ali sanacijo, ki mora biti z vsemi potrebnimi podrobnostmi predložen Komisiji. Načrt mora v razumnem časovnem okviru obnoviti konkurenčnost podjetja.

[...]

C. Pomoč, sorazmerna stroškom in koristim prestrukturiranja

Količina in intenzivnost moči morata biti omejeni na najnižjo vsoto, potrebno za prestrukturiranje in morata biti v razmerju s pričakovanimi koristmi z vidika Skupnosti. Zato morajo upravičenci do pomoči prispevati pomemben delež k načrtu

za prestrukturiranje iz lastnih virov ali iz zunanjega financiranja pri tržnih pogojih. Da se omeji izkrivljanje konkurence se mora pomoč dodeliti v obliki, ki preprečuje, da bi podjetje pridobilo presežek denarnih sredstev, ki bi se lahko uporabil za agresivne, tržno izkrivljajoče ukrepe, ki niso povezani s postopkom prestrukturiranja. Pomoč tudi ne sme biti namenjena financiranju novih investicij, ki niso bistvenega pomena za prestrukturiranje. Pomoč, namenjena finančnemu prestrukturiranju, ne sme neupravičeno znižati finančnih obremenitev podjetja.

[...]“

4 Postopek nadzora državnih pomoči ureja Uredba Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [88] Pogodbe ES (UL L 83, str. 1), ki je začela veljati 16. aprila 1999.

5 Člen 4(4) te uredbe določa, da lahko Komisija v zvezi s prijavljenim ukrepom začne formalni postopek preiskave, če po predhodni preučitvi dvomi o njegovi združljivosti s skupnim trgov. Na podlagi člena 6(1) te uredbe od zadevne države članice in drugih zainteresiranih strank zahteva, da pošljejo pripombe v predpisanem roku. V skladu s členom 6(2) te uredbe se prejete pripombe pošljejo zadevni državi članici, ki lahko na njih odgovori.

6 Člen 20(1) Uredbe št. 659/1999 določa:

„Vsaka zainteresirana stranka lahko po odločbi Komisije o začetku formalnega postopka preiskave predloži pripombe na podlagi člena 6. Vsaka zainteresirana

stranka, ki je takšne pripombe predložila, in vsak upravičenec individualne pomoči prejme izvod odločbe, ki jo sprejme Komisija na podlagi člena 7.“

Dejansko stanje

- 7 Technische Glaswerke Ilmenau GmbH je nemška družba s sedežem v Ilmenau v deželi Turingiji. Svoje dejavnosti opravlja na področju steklarstva.
- 8 Družbo sta leta 1994 ustanovila zakonca Geiß s prevzemom štirih od dvanajstih steklarskih proizvodnih linij nekdanje družbe Ilmenauer Glaswerke GmbH (v nadaljevanju: IGW), katere likvidacijo je izvedla Treuhandanstalt (oseba javnega prava, zadolžena za prestrukturiranje podjetij nekdanje Nemške demokratične republike, ki je nato postala Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben, v nadaljevanju: BvS). Sporne proizvodne linije so izvirale iz podržavljenih sredstev Volkseigener Betrieb Werk für Technisches Glas Ilmenau, ki je bil pred nemško združitvijo center proizvodnje stekla v bivši Nemški demokratični republiki.
- 9 IGW je tožeči stranki prodal štiri proizvodne linije v dveh fazah, in sicer s prvo pogodbo z dne 26. septembra 1994 (v nadaljevanju: pogodba asset-deal 1 (sporazum o prenosu sredstev)), ki jo je Treuhandanstalt odobril decembra 1994, in z drugo pogodbo z dne 11. decembra 1995 (v nadaljevanju: pogodba asset-deal 2), ki jo je BvS odobril 13. avgusta 1996.

- 10 Prodajna cena prvih treh proizvodnih linij je po pogodbi asset-deal 1 znašala skupno 5,8 milijona nemških mark (DEM) (2.965.493 EUR) in jo je bilo treba plačati v treh obrokih na 31. december v letih 1997, 1998 in 1999. Plačilo je bilo zavarovano s hipoteko v višini 4 milijonov DEM (2.045.168 EUR) in z bančno garancijo v višini 1,8 milijona DEM (920.325 EUR).
- 11 Nesporno je, da noben od teh treh obrokov ni bil plačan.
- 12 IGW je na podlagi pogodbe asset-deal 2 tožeči stranki prodal tudi četrto proizvodno linijo po ceni 50.000 DEM (25.565 EUR).
- 13 Ravno tako ni sporno, da je tožeča stranka v letu 1997 imela težave z likvidnostjo. Upoštevajoč te težave se je začela pogajati z BvS. Pogajanja so se zaključila s sklenitvijo pogodbe z dne 16. februarja 1998, s katero je BvS pristala na znižanje prodajne cene iz pogodbe asset-deal 1 za 4 milijone DEM (v nadaljevanju: znižanje cene).
- 14 Zvezna republika Nemčija je z dopisom z dne 1. decembra 1998 Komisijo obvestila o različnih ukrepih za podporo tožeči stranki, ki vključujejo nižanje cene. Del te notifikacije se je nanašal na načrt za prestrukturiranje v obdobju med leti 1998 in 2000, ki je zlasti vključeval iskanje novega zasebnega investitorja, ki bi prispeval 3.850.000 DEM (1.968.474 EUR).
- 15 Komisija je z dopisom SG (2000) D/102831 z dne 4. aprila 2000 začela formalni postopek preiskave iz člena 88(2) ES. Menila je, da bi nemški organi v okviru pogodb asset-deal 1 in asset-deal 2 lahko dodelili različne državne pomoči. Zatrjevane pomoči so opisane v obvestilu, ki je bilo 29. julija 2000 objavljeno v *Uradnem listu*

Evropskih skupnosti (Razpis za oddajanje pripomb v skladu s členom 88(2) Pogodbe ES v zvezi s pomočjo C-19/2000 (prej NN 147/98) – Pomoči v korist Technische Glaswerke Ilmenau GmbH – Nemčija (UL C 217, str. 10)), v katerem je Komisija začasno ocenila, da se lahko sporna ukrepa štejeta kot s skupnim trgom nezdružljivi pomoči, namreč znižanje cene in posojilo Aufbaubank de Thuringe (TAB) v višini 2 milijonov DEM (1.015.677 EUR), ki je bilo tožeči stranki odobreno 30. novembra 1998 na podlagi programa pomoči NN 74/95 [odobren z odločbo SG (96) D/1946].

- 16 Zvezna republika Nemčija je z dopisom, ki ga je Komisija prejela 7. julija 2000, predložila pripombe o začetku formalnega postopka preiskave. Po njenem mnenju znižanje cene ne pomeni državne pomoči, temveč ustreza obnašanju zasebnega upnika, ki si prizadeva izterjati svoj vložek v okoliščinah, kjer bi zahteva za celotno poplačilo dolga verjetno povzročila likvidacijo tožeče stranke.

- 17 Po seznanitvi s sporočilom z dne 29. julija 2000 je tožeča stranka 28. avgusta 2000 Komisiji predložila pripombe. Komisijo je zaprosila, naj ji omogoči dostop do nezaupnega dela spisnega gradiva in naj ji pozneje omogoči predložitev novih pripomb.

- 18 BvS je tožeči stranki z dopisom z dne 11. oktobra 2000 odobril rok za plačilo preostanka cene, ki je bil določen s pogodbo asset-deal 1, namreč 1,8 milijona DEM, ter plačilo zapadlih obresti za obdobje med 1. januarjem 1998 in 20. junijem 2000 v višini 198.800 DEM (101.645 EUR). Ne da bi zahteval plačilo dodatnih obresti, je BvS določil nove obroke plačila na 31. december v letih od 2003 do 2005. Hkrati je bilo določeno, da naj bi se vsota 666.600 DEM (340.827 EUR) povrnila v vsakem od teh datumov.

- 19 Zvezna republika Nemčija je z obvestilom z dne 20. novembra 2000 Komisiji predložila pripombe v zvezi s pripombami podjetja Schott Glas, konkurenta tožeče stranke, ki jih je to Komisiji predložilo 28. septembra 2000 v okviru formalnega postopka preiskave.
- 20 Zvezna republika Nemčija je 27. februarja 2001 v prilogi svojega obvestila Komisiji posredovala prepis poročila z dne 24. novembra 2000 o položaju in pričakovanih donosnosti tožeče stranke, ki ga je pripravil g. Arnold, računovodja (v nadaljevanju: Arnoldovo poročilo).
- 21 Komisija je 12. junija 2001 izdala Odločbo 2002/185/ES o državni pomoči, ki jo je Zvezna republika Nemčija dodelila Technische Glaswerke Ilmenau GmbH (UL 2002, L 62, str. 30, v nadaljevanju: izpodbijana odločba). Ker se je izrecno odpovedala pregledu v okviru istega formalnega postopka preiskave ostalih morebitnih pomoči, kot so prenovitev bančne garancije v višini 1,8 milijona DEM v okviru pogodbe asset-deal 1 v zemljiški dolg nižjega ranga („nachrangige Grundschuld“) in poročilo do leta 2003 o plačilu preostanka cene, določene v tej pogodbi (uvodne izjave 42, 64 in 65 izpodbijane odločbe), je Komisija sklepala, da se zasebni upnik ne bi strinjal z znižanjem cene, vendar je to pomenilo s skupnim trgom nezdružljivo državno pomoč v smislu člena 87(1) ES.
- 22 Komisija je iz treh razlogov (uvodne izjave od 76 do 80 izpodbijane odločbe) ocenila, da se BvS z odobritvijo znižanja cene ni vedel kot zasebni upnik. Čeprav je bila pogodba asset-deal 2 odvisna od znižanja cene, glede na izpodbijano odločbo nič ne nakazuje, da bi se transakcija na ta način izvedla z manjšimi stroški, kot če bi BvS vztrajal pri celotnem plačilu cene, ki je bila prvotno določena in odpovedana s pogodbo asset-deal 2 (uvodna izjava 81). Komisija je poleg tega zavrnila trditev tožeče stranke, da znižanje cene, ob upoštevanju znižanja obljubljenih subvencij dežele Turingije, pomeni le prilagoditev pogodbe o privatizaciji. Ocenila je, da sta

bila BvS in dežela Turingija v vsakem primeru različni pravni osebi (uvodna izjava 82). Komisija je zato sklenila, da BvS glede na svoje ravnanje ni nameraval zaščititi lastnih finančnih interesov, ampak zagotoviti preživetje tožeče stranke (uvodna izjava 83).

- 23 Glede na izpodbijano odločbo znižanje cene ni pomenilo izjeme, kot je *ad hoc* pomoč za prestrukturiranje, saj niso bili izpolnjeni pogoji iz smernic Skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah. Zlasti načrt za prestrukturiranje tožeče stranke naj ne bi temeljil na stvarnih sklepanjih, obnovitev dolgoročne sposobnosti preživetja pa naj bi bila dvomljiva (uvodne izjave od 92 do 97).
- 24 Komisija je opozorila na pogoj, določen za pomoči za prestrukturiranje, da mora načrt za prestrukturiranje predvideti ukrepe za odstranitev morebitnih škodljivih posledic za konkurente (uvodne izjave od 98 do 101). Kljub pripombam konkurenta tožeče stranke, da „so obstajale strukturne presežne kapacitete na določenih trgih blaga, na katerih [tožeča stranka] deluje [je delovala]“, je ocenila, da z ozirom na razpoložljive podatke niso obstajale „presežne kapacitete na celotnem trgu“ (uvodna izjava 101).
- 25 Na koncu je Komisija ocenila, da pogoj sorazmernosti pomoči ni bil izpolnjen, saj ni bilo nikakršnega prispevka zasebnega investitorja v smislu zgoraj navedenih smernic (uvodne izjave od 102 do 107). Ob ugotovitvi, da je tožeča stranka po mnenju istega konkurenta sistematično prodajala svoje izdelke pod tržno ceno, celo pod ceno proizvodnih stroškov, in da je stalno prejemale likvidnostna sredstva za poravnavo svojih izgub, je Komisija poudarila, da ni mogoče izključiti, da je tožeča stranka dobljena sredstva porabila za dejavnosti, ki so povzročile motnje konkurence na trgu in ki niso povezane s postopkom prestrukturiranja (uvodna izjava 103). Sklenila je, da znižanje cene ni bilo združljivo s skupnim trgom (uvodna izjava 109).

26 V skladu s členoma 1 in 2 izpodbijane odločbe:

„Člen 1

Državna pomoč, ki jo je [Zvezna republika] Nemčija dodelila Technische Glaswerke Ilmenau GmbH v obliki [znižanja cene] za 4 milijone [DEM] na nakupno ceno v okviru pogodbe asset-deal 1, sklenjene 26. septembra 1994, ni združljiva s skupnim trgov.

Člen 2

1. [Zvezna republika] Nemčija sprejme vse potrebne ukrepe, da od tožeče stranke izterja pomoč iz člena 1, ki [ji] je bila nezakonito dodeljena.

2. Povrnitev pomoči se mora nemudoma izvesti v skladu z nemškimi postopki, če ti dopuščajo takojšnjo in učinkovito izvršitev odločbe. Pomoč, ki jo je treba povrniti, vključuje obresti [časovno obdobje] od dneva, od katerega je upravičenec lahko razpolagal z nezakonito pomočjo, do dneva dejanskega povračila. Obresti so izračunane na podlagi referenčne vrednosti, ki se uporablja za izračun regionalnim pomočem enakovredne subvencije.“

27 Tožeča stranka je potrdila, da je bila z izpodbijano odločbo seznanjena 19. junija 2001, ko so ji predstavniki BvS posredovali prepis.

- 28 Zvezna republika Nemčija je z dopisom z dne 23. avgusta 2001 obvestila Komisijo, da namerava, s pridržkom njenega soglasja, odložiti povrnitev sporne pomoči, da ne bi ogrozila pogajanj med tožečo stranko in morebitnim novim investitorjem.

Sodni postopek

- 29 Tožeča stranka je vlogo za to tožbo vložila v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje 28. avgusta 2001.
- 30 Z ločeno vlogo, vloženo v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje 13. novembra 2001, je Komisija vložila predlog za obravnavanje po hitrem postopku na podlagi člena 76a Poslovnika Sodišča prve stopnje. Tožeča stranka je 11. decembra 2001 temu predlogu pisno ugovarjala. Sklep petega razširjenega senata Sodišča prve stopnje, s katerim je bil zavrnjen predlog Komisije za obravnavanje po hitrem postopku, je bil strankam vročen 17. januarja 2002.
- 31 Predsednik Sodišča prve stopnje je s sklepom z dne 4. aprila 2002 (Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, T-198/01 R, Recueil, str. II-2153) na podlagi predloga tožeče stranke odložil izvršitev člena 2 izpodbijane odločbe do 17. februarja 2003. Odložitev je vezal na izpolnitev treh pogojev, ki jih je tožeča stranka izpolnila.
- 32 Predsednik petega razširjenega senata Sodišča prve stopnje je s sklepom z dne 15. maja 2002 dovolil intervencijo družbe Schott Glas v podporo tožbenemu predlogu Komisije.

- 33 Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 18. oktobra 2002 (Komisija proti Technische Glaswerke Ilmenau, C-232/02 P(R), Recueil, str. I-8977) zavrnil pritožbo Komisije zoper zgoraj navedeni sklep predsednika Sodišča prve stopnje z dne 4. aprila 2002 Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji.
- 34 Na podlagi poročila sodnika poročevalca je Sodišče prve stopnje (peti razširjeni senat) odločilo, da bo uvedlo ustni postopek, in 10. julija 2003 odločilo, da bo pozvalo stranke, naj pisno ali na obravnavi odgovorijo na več vprašanj in naj predložijo določene listine. Stranke so te zahteve izpolnile.
- 35 Predsednik Sodišča prve stopnje je na podlagi novega predloga tožeče stranke s sklepom z dne 1. avgusta 2003 (Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, T-198/01 R II, Recueil, str. II-2895) odložil izvršitev člena 2 izpodbijane odločbe do 17. februarja 2004 in odlog tožeči stranki vezal na izpolnitev treh pogojev.
- 36 Tožeča stranka je z dopisom z dne 15. oktobra 2003 predlagala, naj Komisija predloži prilogo 1 k obvestilu Zvezne republike Nemčije z dne 27. februarja 2001, ki ga je Komisija predložila na podlagi ukrepov procesnega vodstva. Tožeča stranka je Sodišču prve stopnje tudi predlagala, naj ji odobri pisni odgovor – in ne na obravnavi, kot je to zahtevalo – na eno od vprašanj, ki je bilo zastavljeno tudi Komisiji, saj naj bi le-ta nanj odgovorila pisno. Predlogu je bilo ugodeno.
- 37 Predsednik petega razširjenega senata Sodišča prve stopnje je s sklepom z dne 12. novembra 2003 ugodil predlogom tožeče stranke za zaupno obravnavanje procesnih aktov, ki so bili vročeni strankam, kot po potrebi, aktov, ki bodo vročeni in vsebujejo določene podatke iz odgovorov strank na vprašanja Sodišča prve stopnje in predlogov za predložitev listin, hkrati pa si je pridržal pravico, da ugotovi morebitnim ugovorom v tej zvezi.

- 38 Stranke so na obravnavi dne 11. decembra 2003 podale ustne navedbe in odgovorile na vprašanja, ki jim jih je postavilo Sodišče prve stopnje.
- 39 Z vlogo, vloženo 17. februarja 2004, je tožeča stranka predsedniku Sodišča prve stopnje predložila predlog za podaljšanje odloga izvršitve izpodbijane odločbe do dokončne odločitve Sodišča prve stopnje v postopku v glavni stvari.
- 40 Predsednik Sodišča prve stopnje je s sklepom z dne 3. marca 2004, sprejetim na podlagi člena 105(2), pododstavek 2, Poslovnika, odredil, da se odlog izvršitve izpodbijane odločbe začasno podaljša do odločitve o predlogu za podaljšanje.
- 41 Predsednik Sodišča prve stopnje je s sklepom z dne 12. maja 2004 (Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, T-198/01 R [III], Recueil, str. II-1471) odredil odlog izpodbijane odločbe do razglasitve te sodbe.

Predlogi strank

- 42 Tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- izpodbijano odločbo razglasi za nično;

- Komisiji naloži plačilo stroškov.

43 Komisija Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- tožbo zavrne kot neutemeljeno;

- tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

44 Intervenient v podporo Komisiji Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- tožbo zavrne kot neutemeljeno;

- tožeči stranki naloži plačilo stroškov, vključno s stroški njene intervencije.

Pravno stanje

45 V utemeljitvi svoje tožbe tožeča stranka navaja pet tožbenih razlogov, prvič, kršitev člena 87(1) ES in pomanjkanje obrazložitve, drugič, kršitev člena 87(3)(c) ES in nezadostno obrazložitev, tretjič, kršitev pravic obrambe in načela dobre uprave,

četrtič, nezadostno obrazložitev izpodbijane odločbe, in petič, kršitev člena 20(1), drugi stavek, Uredbe št. 659/1999.

Prvi tožbeni razlog: kršitev člena 87(1) ES in pomanjkanje obrazložitve

- 46 V okviru prvega tožbenega razloga tožeča stranka najprej zatrjuje, da znižanje cene ne pomeni pomoči v smislu člena 87(1) ES. V zvezi s tem navaja, da pomeni to znižanje prilagoditev pogodbe asset-deal 1, do katere je bila upravičena zaradi odpovedi obljube subvencije dežele Turingije, krite s shemo pomoči, ki jo je predhodno odobrila Komisija. Poleg tega naj v tem delu izpodbijana odločba ne bi bila obrazložena. Tožeča stranka nadalje očita, da je Komisija nepravilno uporabila merilo zasebnega tržnega investitorja in da je v tem oziru izpodbijana odločba nezadostno obrazložena. Na koncu, podredno, ugovarja določitvi višine zneska, katerega povrnitev zahteva Komisija.

Pravica do prilagoditve pogodbe asset-deal 1

– Trditve strank

- 47 Tožeča stranka zatrjuje, da znižanje cene 5,8 milijona DEM, ki je bila določena v okviru pogodbe asset-deal 1, za 4 milijone DEM nadomešča neizvršitev obljube plačila dežele Turingije v višini 4 milijonov DEM, ki je leta 1994 nastala v okviru pogajanj pred sklenitvijo te pogodbe.

- 48 Obljuba pomoči dežele Turingije naj bi bila zajeta v 23. okvirnem načrtu programa skupnega interesa „Izboljšanje gospodarske in regionalne strukture“, sheme pomoči za regionalne naložbe, ki jo je Komisija na podlagi člena 87(3)(a) ES odobrila z odločbo z dne 1. avgusta 1994 (št. 157/94, SG (94) D/11038). Tožeča stranka navaja, da je Zvezna republika Nemčija po tej shemi smela dodeliti pomoč investitorju za odkup podjetja od BvS v višini 27 % vsote, ki je bila vložena v to podjetje. Dodatna pomoč v višini 16 % vložene vsote je bila lahko dodeljena, če je bil investitor „malo ali srednje veliko podjetje“ (v nadaljevanju: MSP). Ta dodatna pomoč v znesku 4 milijonov DEM naj bi bila tožeči stranki obljubljen v okviru pogodbe asset-deal 1. Vendar naj bi dežela Turingija pozneje to plačilo zavrnila, ne da bi to zavrnitev obrazložila. Tožeča stranka in BvS naj bi zato konec leta 1996 začeli pogajanja za prilagoditev pogodbe asset-deal 1, prodajna cena, določena v okviru pogodbe asset-deal 1, pa se je v tej zvezi znižala za 4 milijone DEM.
- 49 V nasprotju s trditvami intervenienta naj zgoraj navedena obljuba pomoči ne bi bila v nasprotju s predpisi Skupnosti, saj je bila tožeča stranka vsaj do konca leta 1995 MSP.
- 50 Ta trditev intervenienta naj ne bi bila pravilna, ker naj bi tožeča stranka in BvS v pogodbi asset-deal 1 določili prodajno ceno v višini 1 milijona DEM (511.292 EUR), če bi vedeli, da obljubljen pomoč s strani dežele Turingije ne bo izplačana. Določitev prodajne cene na 1,8 milijona DEM naj ne bi bila v nasprotju s predpisi o državnih pomočeh. Dejansko naj ti predpisi leta 1994 ne bi nasprotovali temu, da BvS proda podjetja z manj kot 1000 zaposlenimi, ki jih je morala privatizirati, po negativni ceni – to je za simbolično ceno, ki je ustrezala obljubi njene pomoči.
- 51 Tožeča stranka opozarja, da je v formalnem postopku preiskave navajala, da je imela po odpovedi obljube pomoči s strani dežele Turingije nasproti BvS pravico do prilagoditve pogodbe asset-deal 1 (zivilrechtlicher Anspruch auf Anpassung). Ta

pravica naj bi izhajala iz predpisov nemškega civilnega prava o prilagoditvi pogodbe – če odpade njen temelj (Wegfall der Geschäftsgrundlage) –, ki jih je razvila sodna praksa in so bili uzakonjeni v členu 313 Bürgerliches Gesetzbuch (nemški civilni zakonik). V tem primeru naj bi bila odločilen dejavnik za sklenitev pogodbe asset-deal 1 zgoraj navedena obljuba. Stranki naj bi do določitve prodajne cene na 5,8 milijona DEM dejansko prišli na osnovi skupnega pričakovanja, da bo obljuba izpolnjena. Ker obljubljeni pomoč ni bila dodeljena, naj bi se cena, v skladu s členom 313(3) nemškega civilnega zakonika, prilagodila realni vrednosti podjetja, ki naj bi ustrezala ceni, o kateri naj bi stranki razpravljali pred nastankom obljube.

- 52 V nasprotju z izvajanji Komisije naj bi nemška vlada potrdila trditve tožeče stranke s tem, da je v svojem obvestilu z dne 27. februarja 2001 izjavila, da „[se pridružuje] pojasnilom [tožeče stranke] iz pripomb o začetku formalnega postopka preiskave“.
- 53 V izpodbijani odločbi (uvodna izjava 82) naj bi Komisija dopustila možnost obstoja obljube pomoči dežele Turingije in pravice tožeče stranke do prilagoditve pogodbe zaradi njenega odstopa. Zanimala naj bi le pravno relevantnost teh dejstev, s katerimi naj bi se seznanila prek pripomb tožeče stranke z dne 28. avgusta 2000 in ki naj bi jih nemška vlada potrdila v svojem obvestilu Komisiji z dne 27. februarja 2001. Ker ta trditev Komisije ni pravilna, naj v tem delu izpodbijana odločba ne bi bila obrazložena.
- 54 V teh okoliščinah naj Komisija in intervenient ne bi bila upravičena prerokati teh dejstev prvič pred Sodiščem prve stopnje, da bi upravičila izpodbijano odločbo. V skladu s členom 253 ES bi izpodbijana odločba dejansko morala biti samozadostna in njena obrazložitev ne more izvirati iz naknadno posredovanih pisnih ali ustnih pojasnil (glej zgoraj navedeni sklep z dne 4. aprila 2002 Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, točka 75, in zgoraj navedeno sodno prakso).

- 55 Tožeča stranka v tej zvezi navaja, da bi Komisija v izpodbijani odločbi morala izkazati obstoj pomoči, potem ko bi skrbno in nepristransko preverila, ali je glede na dejanski in pravni kontekst tega primera prilagoditev cene, določene v okviru pogodbe asset-deal 1, smela oceniti kot odločitev, ki bi jo sprejel skrben zasebni upnik. Ker take ocene ni bilo, naj ne bi bil ugotovljen obstoj državne pomoči, izpodbijana odločba pa naj bi bila pomanjkljivo obrazložena. Zato bi jo bilo treba razglasiti za nično, ne da bi bilo treba preučiti pravila nemškega civilnega prava.
- 56 Poleg tega, če bi bilo nujno potrditi dejstva, ki jih navaja tožeča stranka, ta predlaga, da se vprašanja zastavijo na eni strani BvS in da se na drugi strani g. Geißa zasliši kot prič, ker naj bi sodeloval v vseh pogojanjih glede privatizacije.
- 57 Tožeča stranka prav tako zavrača argument Komisije iz uvodne izjave 82 izpodbijane odločbe, da naj neplačilo pomoči, ki jo je obljubila dežela Turingija, v tem primeru ne bi bilo pomembno, ker sta BvS in dežela Turingija dve ločeni pravni osebi. V okviru nadzora državnih pomoči bi lahko ravnanje teritorialno ločenih oseb dejansko pripisali zadevni državi članici kot enoti (sodba Sodišča prve stopnje z dne 15. junija 1999 v zadevi Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia proti Komisiji, T-288/97, Recueil, str. II-1871, točka 38). V tem primeru naj bi bila dežela Turingija le plačilni organ. Obljube pomoči dežele Turingije in znižanja cene, na katero je BvS pristal, zato ni mogoče pripisati ločenima pravnima osebama.
- 58 Komisija, ki jo podpira intervenient, v celoti zavrača ta izvajanja.

— Presoja Sodišča prve stopnje

- 59 Glede trditve tožeče stranke o pomanjkanju obrazložitve, ker naj Komisija ne bi navedla resničnih razlogov, ki bi upravičili, da v izpodbijani odločbi ni upoštevala zatrjevane obljube pomoči dežele Turingije v višini 4 milijonov DEM, je treba opozoriti, da mora biti v skladu z ustaljeno sodno prakso obrazložitev, kot zahteva člen 253 ES, prilagojena naravi spornega akta ter mora na jasen in nedvoumen način podati sklepanje institucije, ki je akt izdala, tako da se lahko zainteresirane stranke seznanijo z razlogi sprejetega ukrepa in da lahko pristojno sodišče opravi svoj nadzor. Zahtevo po obrazložitvi je treba presojati glede na okoliščine primera. Ne zahteva pa se, da se v obrazložitvi navedejo vse ustrezne dejanske ali pravne okoliščine, ker je treba vprašanje, ali obrazložitev akta ustreza zahtevam člena 253 ES, presojati ne le glede na besedilo akta, ampak tudi glede na kontekst in na celoto pravnih pravil, ki urejajo zadevno področje (sodbe Sodišča z dne 2. aprila 1998 v zadevi Komisija proti Sytraval in Brink's France, C-367/95 P, Recueil, str. I-1719, točka 63; z dne 19. septembra 2002 v zadevi Španija proti Komisiji, C-113/00, Recueil, str. I-7601, točki 47 in 48, in C-114/00, Recueil, str. I-7657, točki 62 in 63, ter sodba Sodišča prve stopnje z dne 26. februarja 2002 v zadevi INMA in Itainvest proti Komisiji, T-323/99, Recueil, str. II-545, točka 55).
- 60 Še posebej se Komisiji ni treba izjaviti o vseh trditvah zainteresiranih strank, ampak zadošča, da navede dejstva in pravne ugotovitve, ki so bistvenega pomena v kontekstu odločbe o državnih pomočeh (sodbi Sodišča prve stopnje z dne 8. junija 1995 v zadevi Siemens proti Komisiji, T-459/93, Recueil, str. II-1675, točka 31, in z dne 13. junija 2000 v zadevi EPAC proti Komisiji, T-204/97 in T-270/97, Recueil, str. II-2267, točka 35).
- 61 Za preizkus zahteve obrazložitve v tem kontekstu je treba poudariti, da je postopek nadzora državnih pomoči uveden proti državi članici, ki je odgovorna za dodelitev pomoči, in da zainteresirane stranke v smislu člena 88(2) ES, med katerimi je upravičenec do pomoči, same ne morejo sodelovati v kontradiktorni razpravi s

Komisijo, kakor je na voljo tej državi članici (sodbi Sodišča z dne 10. julija 1986 v zadevi Belgija proti Komisiji, 234/84, Recueil, str. 2263, točka 29, in z dne 24. septembra 2002 v zadevi Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, C-74/00 P in C-75/00 P, Recueil, str. I-7869, točki 81 in 82).

62 V tem primeru Zvezna republika Nemčija, v nasprotju z navedbami tožeče stranke, v upravnem postopku ni trdila, da je bil namen odobritve znižanja cene s strani BvS nadomestiti neizpolnitev obljube dežele Turingije, dano tožeči stranki za pomoč za investicijo v višini 4 milijonov DEM. V upravnem postopku je Zvezna republika Nemčija navedla le, da je bil namen odobritve znižanja cene preprečiti likvidacijo tožeče stranke.

63 Če drži, da je Zvezna republika Nemčija v obvestilu Komisiji z dne 27. februarja 2001 navedla, da „[se pridružuje] pojasnilom [tožeče stranke] iz pripomb o začetku formalnega postopka preiskave“, je vendarle treba opozoriti, da se ta izjava pojavlja v uvodnem delu tega obvestila v zvezi z uporabo člena 87(3)(c) ES. V vsakem primeru ostaja dejstvo, da se Zvezna republika Nemčija ni izrecno sklicevala na zatrjevano obljubo pomoči dežele Turingije tožeči stranki, da bi upravičila znižanje cene, s katero je soglašal BvS.

64 V teh okoliščinah se lahko zahteva le, da bi bila obrazložitev Komisije o zavrnitvi argumenta glede pravice do prilagoditve pogodbe asset-deal 1, ki ga je tožeča stranka uveljavljala v upravnem postopku, tako izčrpna kot obrazložitev, ki jo je bila Zvezna republika Nemčija upravičena pričakovati od Komisije, ko je le-ta zavrnila njena izvajanja.

65 V tem primeru je Komisija odgovorila na trditev tožeče stranke iz upravnega postopka glede njene pravice do prilagoditve pogodbe asset-deal 1 zaradi neizpolnitve obljube pomoči dežele Turingije.

66 V skladu z uvodno izjavo 82 izpodbijane odločbe:

„[Tožeča stranka] navaja, da odpoved terjatvi s strani BvS ne pomeni državne pomoči, ampak le prilagoditev pogodbe o privatizaciji, saj je Svobodna dežela Turingija odobrila manj subvencij za investicije, kot je bilo dogovorjeno v zvezi s privatizacijo prvih treh proizvodnih linij. Ker sta BvS in Svobodna dežela Turingija različni pravni osebi, Komisija v nobenem primeru ne more sprejeti tega argumenta. Morebitne zahtevke, ki bi jih [tožeča stranka] lahko uveljavljala proti Svobodni deželi Turingiji in BvS, je treba obravnavati ločeno.“

67 Ta obrazložitev Komisije je tožeči stranki kot zainteresirani stranki dovoljevala, da razume obrazložitev zavrnitve njenega argumenta, obrazložitev, ki ji je med drugim ugovarjala pravilnost in katere zakonitost lahko preveri Sodišče prve stopnje.

68 Iz tega izhaja, da je očitek o pomanjkanju obrazložitve izpodbijane odločbe v tem delu treba zavrniti.

69 Glede utemeljenosti presoje Komisije iz uvodne izjave 82 izpodbijane odločbe pa je treba opozoriti, da Komisija v nasprotju s trditvami tožeče stranke ni priznala, da je dežela Turingija obljubila tožeči stranki pomoč za investicijo v višini 4 milijonov DEM. Komisija se je le zadovoljila z upoštevanjem primera, da bi se tožeča stranka

lahko sklicevala na tovrstne zahtevke proti deželi Turingiji, kot to potrjuje dejstvo, da se je sklicevala na „morebitne zahtevke, ki bi jih [tožeča stranka] lahko uveljavljala proti Svobodni deželi Turingiji“.

70 Čeprav bi tožeča stranka lahko uveljavljala takšne zahtevke, je Komisija ocenila, da njene trditve niso bile relevantne, ker sta dežela Turingija in BvS ločeni pravni osebi.

71 Drži, da prepoved iz člena 87(1) ES velja za vse pomoči, ki jih dodeli država članica, ali za pomoči iz državnih sredstev, ne glede na to, ali pomoč dodeli neposredno država ali se dodelijo po javnih ali zasebnih osebah, ki so ustanovljene ali namenjene za upravljanje pomoči (sodba Sodišča z dne 22. marca 1977 v zadevi Steinike & Weinlig, 78/76, Recueil, str. 595, točka 21, in zgoraj navedena sodba Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia proti Komisiji, točka 38).

72 Vendarle pa zato ni mogoče le na tej podlagi sprejeti, da bi bila odobritev znižanja cene s strani BvS namenjena nadomestilu odpovedi plačila zatrjevane pomoči za investicijo dežele Turingije.

73 Najprej je treba ugotoviti, da ta zatrjevana pomoč za investicijo dežele Turingije ni eden od ukrepov, ki jih je Zvezna republika Nemčija priglasila Komisiji 1. decembra 1998, med katerimi je bilo znižanje cene.

- 74 Poleg tega je treba opozoriti, da ji je po mnenju tožeče stranke dežela Turingija leta 1994 obljubila plačilo pomoči za investicijo, zajete v 23. okvirnem načrtu programa skupnega interesa „Izboljšanje gospodarske in regionalne strukture“, to je programa pomoči za regionalne naložbe.
- 75 Torej, kot zatrjuje Komisija v svojih pisanjih, znižanje cene ne spada v to posebno shemo pomoči in je zato Komisija ne more presojati glede na določbe te sheme. BvS, zvezna ustanova za investicijsko upravljanje, je tožeči stranki odobril znižanje cene, da bi ji omogočil, da se spoprime z nastalimi finančnimi težavami in da obnovi svojo sposobnost preživetja, ne pa da bi podpiral regionalno gospodarstvo dežele Turingije, ki je zasledovani cilj 23. okvirnega načrta.
- 76 Odobritev te zatrjevane pomoči za investicijo sicer sodi v neodvisne pristojnosti dežele Turingije in ne v pristojnosti BvS, kar potrjuje tudi dejstvo, ki ga je tožeča stranka priznala na obravnavi, da bi zadevna dežela to pomoč morala dodeliti iz svojih lastnih sredstev.
- 77 V teh okoliščinah ni mogoče oceniti, da je Komisija kršila pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ko je zavrnila argument glede pravice do prilagoditve pogodbe asset-deal 1, ker sta bili BvS in dežela Turingija ločeni pravni osebi, tudi če bi dežela Turingija tožeči stranki dejansko obljubila navedeno pomoč za investicijo.
- 78 V vsakem primeru je treba ugotoviti, da tožeča stranka v svojih pisanjih ni v pravno zadostni meri izkazala, da ji je dežela Turingija dejansko obljubila dodelitev pomoči za investicijo v višini 4 milijonov DEM.

79 Čeprav se Komisija v izpodbijani odločbi ni oprla na to ugotovitev, da bi zavrnila trditve tožeče stranke glede pravice do prilagoditve pogodbe asset-deal 1, je Sodišče prve stopnje z ukrepom procesnega vodstva zahtevalo, da se predložijo različne listine, ki bi izkazale obstoj obljube pomoči dežele Turingije. Tako je tožeča stranka Sodišču prve stopnje najprej poslala dopis BvS z dne 18. februarja 1998, s katerim mu je posredovala bistvene elemente usklajenega delovanja med BvS, deželo Turingijo in zasebnim investitorjem, njen dopis, naslovljen na BvS, z dne 19. februarja 1998 in pogodbo o znižanju cene z dne 19. februarja 1999. Na te listine se je tožeča stranka sklicevala v svojih pripombah Komisiji o začetku upravnega postopka z dne 28. avgusta 2000.

80 Čeprav se te listine nanašajo točno na odobritev znižanja cene tožeči stranki, pa v nobeni izkazana obljuba pomoči dežele Turingije v višini 4 milijonov DEM.

81 Tožeča stranka je nato z dopisom z dne 5. februarja 2001 na deželo Turingijo naslovila – v zahtevi navedeno – prošnjo za subvencijo. V smislu tega dopisa „je Svobodna dežela Turingija, v okviru pogovorov o privatizaciji, obljubila podporo projektu s subvencijami za investicijo v višini 43 % (27 % + 16 % [če je bil investitor] MSP) = 10,75 milijonov DEM, [...], od katerih je bilo končno odobrenih le 6,75 milijonov, saj se je opredelitev Skupnosti MSP medtem spremenila v škodo [tožeče stranke], tako da dežela ni mogla izpolniti svojih obljub“. Vendar se ne more šteti, da ta dopis tožeče stranke v pravno zadostni meri izkazuje obstoj obljube pomoči dežele Turingije v višini 4 milijonov DEM, ki bi upravičila, da je BvS soglašala z znižanjem cene v istem znesku. Čeprav bi zatrjevana obljuba subvencije v višini 16 %, na katero se tožeča stranka sklicuje v dopisu, pomenila sporno obljubo pomoči v višini 4 milijonov DEM, je dežela Turingija po izpovedi same tožeče stranke to obljubo preklicala.

- 82 Ker je tožeča stranka poleg tega potrdila, da je bilo znižanje cene odločilni dejavnik za sklenitev pogodbe asset-deal 1, je Sodišče prve stopnje zahtevalo predložitev te pogodbe. Noben element iz pogodbe asset-deal 1 pa ne dopušča ugotovitve, da je bilo to znižanje cene upravičeno z domnevno obljubo pomoči, ki je dežela Turingija ni izpolnila.
- 83 Tožeča stranka je na zahtevo Sodišča prve stopnje posredovala prepis dopisa z dne 15. avgusta 1996 – omenjenega v pripombah Komisiji z dne 28. avgusta 2000 –, ki ga je nanjo naslovila dežela Turingija in s katerim je odobrila subvencijo v višini 4.680.000 DEM (2.392.846 EUR) ter mu na lastno pobudo priložila prepis odločbe o subvenciji dežele Turingije z dne 19. avgusta 1996. Vendar je tožeča stranka na vprašanja o vsebini teh dopisov na obravnavi navedla, da pomoč, na katero se ti dopisi nanašajo, ni bila obljuba pomoči v višini 4 milijonov DEM, ki naj bi jo dežela Turingija odobrila tožeči stranki v okviru sporne privatizacije.
- 84 Iz navedenega izhaja, da tožeča stranka ni v pravno zadostni meri izkazala, da je bila določitev prodajne cene prvih treh proizvodnih linij na 5,8 milijonov DEM upravičena z zatrjevano obljubo dežele Turingije. Tožeča stranka je poleg tega na obravnavi priznala, da ni razpolagala z listino, ki bi uradno izkazovala obstoj take obljube pomoči dežele Turingije.
- 85 Ker je Sodišče prve stopnje ocenilo, da je dejansko stanje v zadostni meri razjasnjeno z ukrepi procesnega vodstva, sprejetimi na podlagi člena 64 Poslovnika, je odločilo, da ne ugotovi predlogu tožeče stranke, da se zastavijo vprašanja BvS ali da se g. Geißa zasliši kot prič (glej točko 56 zgoraj).

- 86 V teh okoliščinah, v katerih logika sklepanja tožeče stranke o obstoju obljube pomoči za vlaganje s strani dežele Turingije ni bila dokazana, ni treba preučiti navedb tožeče stranke glede pojma prilagoditve pogodb zaradi odpadlega pogodbenega temelja, kot tudi ni treba odločiti, ali je bila zatrjevana obljuba pomoči zajeta v 23. okvirnem načrtu.
- 87 Iz vsega navedenega izhaja, da je očitak glede pravice prilagoditve pogodbe asset-deal 1 treba zavriniti kot neutemeljen.

Zatrjevano napačna uporaba merila zasebnega tržnega investitorja

— Trditve strank

- 88 Tožeča stranka navaja, da je Komisija merilo zasebnega investitorja razlagala preveč omejevalno, saj bi dejansko morala znižanje cene presoditi s stališča zasebnega holdinga ali skupine zasebnih podjetij, ki zasleduje perspektive dolgoročne donosnosti upravičencev do pomoči in iz kredibilnosti lastne podobe (zgoraj navedeni sklep z dne 4. aprila 2002 Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, točka 65).
- 89 Komisija bi morala posebej z uporabo merila zasebnega investitorja za Zvezno republiko Nemčijo upoštevati obljubo pomoči dežele Turingije iz leta 1994 in ugotoviti, da je znižanje cene pomenilo le pogoj za izpolnitev te obljube in zato ni povzročilo nikakršne izgube. S prepreditvijo plačilne nesposobnosti in likvidacije

tožeče stranke bi se s tem ukrepom le-ta izognila izgubi teh pomoči, ki so ji bile predhodno dodeljene.

- 90 Tožeča stranka prav tako očita Komisiji, da je v izpodbijani odločbi (uvodne izjave od 67 do 85) zavrnila izvajanja Zvezne republike Nemčije, da je bila s stališča zasebnega upnika delna odpoved plačilu cene, določene v okviru pogodbe asset-deal 1, ugodnejša, da bi se omogočil prenos četrte proizvodne linije v okviru pogodbe asset-deal 2. Če bi prišlo do takega prenosa, celo v primeru likvidacije tožeče stranke, bi Komisija ne le nadomestila svojo presojo s presojo zadevne države članice, ampak bi šla prek okvira razumnih ugotovitev, ki jih upošteva zasebni investitor.
- 91 Izpodbijana odločba naj bi bila poleg tega nezadostno obrazložena, ker naj ne bi omenjala ekspertize BvS z dne 30. maja 2000, ki je bila priložena obvestilu Zvezne republike Nemčije Komisiji z dne 3. julija 2000. Komisija bi dejansko morala navesti razloge za neupoštevanje te ekspertize, ki bi pojasnili, zakaj je Zvezna republika Nemčija sklepala, da je znižanje cene ustrezalo ravnanju zasebnega investitorja.
- 92 Komisija ugovarja, da se izpodbijana odločba (uvodne izjave 78, 79 in 83) sklicuje na merilo zasebnega upnika in ne zasebnega investitorja, ki ga navaja tožeča stranka. Navajanja v zvezi s tem zadnjim merilom naj bi bila zato nerelevantna in trditve glede merila zasebnega upnika naj bi bile nedopustne, ker niso bile navedene v vlogi.

- 93 Komisija zanika, da bi preveč strogo uporabila merilo zasebnega upnika. Če bi ga Zvezna republika Nemčija obvestila, da je bila tožeča stranka skoraj plačilno nesposobna in nelikvidna, bi zasebni upnik poskušal izterjati svoje terjatve. Izračuni Komisije pa naj bi pokazali, da bi bilo za Zvezno republiko Nemčijo manj težavno, če ne bi odobrila znižanje cene.
- 94 V tej zvezi naj bi bili trije razlogi, ki dopuščajo sklep, da BvS ni ukrepala kot zasebni upnik, podrobneje pojasnjeni v izpodbijani odločbi (uvodne izjave od 76 do 80). S posebnim ozirom na četrto proizvodno linijo kot predmetom pogodbe asset-deal 2 Komisija podrobneje navaja, da ni nikoli menila, da bi to linijo lahko kadarkoli prodali tožeči stranki. Izpodbijana odločba naj bi temeljila na misli, da bi bila ta proizvodna linija lahko prodana tretjemu, skupaj z drugimi napravami tožeče stranke, v primeru njene likvidacije. Poleg tega nič ne nakazuje, da bi bila pogodba asset-deal 2 sklenjena brez znižanja cene, ker naj bi v tej pogodbi določena cena 50.000 DEM praktično pomenila darilo. Na koncu, tožeča stranka naj ne bi obrazložila vpliva napake, ki naj bi jo Komisija storila pri svojih izračunih.
- 95 Intervenient se pridružuje izvajanju Komisije.

— Presoja Sodišča prve stopnje

- 96 Prvič, glede dopustnosti trditve tožeče stranke v zvezi z merilom zasebnega upnika, je treba opozoriti, da člen 48(2) Poslovnika prepoveduje navajanje novih razlogov med postopkom, razen če ti izhajajo iz pravnih in dejanskih vprašanj, ki so se pojavila med postopkom. V tem primeru trditve tožeče stranke iz replike glede merila zasebnega upnika, ki ga je Komisija uporabila v izpodbijani odločbi, ustrezajo

argumentu, ki ga je Komisija navedla v obrambo, da naj merilo zasebnega investitorja, navedeno v vlogi, v tem primeru ne bi bilo relevantno. Ta navajanja torej ne predstavljajo novega razloga, ampak le pojasnjujejo razlog iz vloge glede kršitve člena 87(1) ES, ker naj bi Komisija napačno uporabila merilo zasebnega tržnega subjekta. Ugovor nedopustnosti Komisije je zato treba zavriniti.

- 97 Drugič, glede utemeljenosti teh trditev je treba opozoriti, da presoja Komisije, ali ukrep izpolnjuje merilo zasebnega tržnega subjekta, zajema kompleksno ekonomsko presojo. Komisija pri sprejetju akta na podlagi take presoje uživa široko diskrecijsko pravico, in čeprav sodni nadzor načeloma obsega izčrpno preverjanje, ali ukrep sodi na področje uporabe člena 87(1) ES, se omejuje na preizkus, ali so bila spoštovana pravila postopka in obrazložitve, ali ni zmotno uporabljeno pravo, ali so bila dejstva, na katera se opira izpodbijana odločba, točno ugotovljena in ali ni prišlo do kršitev pooblastila za odločanje po prostem preudarku pri presoji teh dejstev, kot tudi, ali je prišlo do zlorabe pooblastil. Sodišču prve stopnje svoje gospodarske presoje ni treba nadomestiti s presojo izdajatelja akta (glej v tem smislu sodbi Sodišča prve stopnje z dne 11. julija 2002 v zadevi HANSA proti Komisiji, T-152/99, Recueil, str. II-3049, točke od 125 do 127 in 129, in z dne 17. oktobra 2002 v zadevi Linde proti Komisiji, T-98/00, Recueil, str. II-3961, točka 40).
- 98 Za ugotovitev, ali znižanje dela dolgov tožeče stranke do BvS pomeni državno pomoč, je v tem primeru primerna uporaba merila zasebnega tržnega upnika, ki je navedeno v izpodbijani odločbi in zoper katero tožeča stranka ni ugovarjala.
- 99 Z odobritvijo znižanja cene se BvS ni obnašal kot javni investitor, katerega posredovanje bi bilo treba primerjati z vedenjem zasebnega investitorja, ki zasleduje strukturno, globalno ali sektorsko politiko in ga vodi perspektiva dolgoročne donosnosti vloženega kapitala. Ta državni subjekt bi bilo dejansko treba primerjati z

zasebnim upnikom, ki si prizadeva izterjati plačilo vsot, ki mu jih dolguje dolžnik v finančnih težavah (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 29. aprila 1999 v zadevi Španija proti Komisiji, C-342/96, Recueil, str. I-2459, točka 46, in z dne 29. junija 1999 v zadevi DM Transport, C-256/97, Recueil, str. I-3913, točka 24, ter zgoraj navedeno sodba HAMSA proti Komisiji, točka 167).

- 100 V tem kontekstu je pomembno poudariti, da je Zvezna republika Nemčija v upravnem postopku ugotovila, da je bila tožeča stranka v letu 1997 v hudih finančnih težavah. Po mnenju nemških organov naj bi vztrajanje BvS pri nakupni ceni, določeni v okviru pogodbe asset-deal 1, povzročilo likvidacijo tožeče stranke, s čimer bi prišlo do neizvršitve pogodbe asset-deal 2. V teh okoliščinah bi bili, po mnenju Zvezne republike Nemčije, za BvS končni stroški (1.811.000 DEM) znižanja cene za 4 milijone DEM ugodnejši kot vztrajanje pri celotni nakupni ceni, določeni v pogodbi asset-deal 1, kar bi povzročilo stroške v višini 2.590.000 DEM (uvodne izjave od 73 do 75 izpodbijane odločbe).
- 101 Tožeča stranka ugovarja razlogom, ki so vodili Komisijo, da je v izpodbijani odločbi zavrnila izvajanje Zvezne republike Nemčije v upravnem postopku, da je bil cilj znižanja cene za 4 milijone DEM, določene v okviru pogodbe asset-deal 1, zmanjšanje finančne obremenitve BvS in je torej bila ekonomsko ugodnejša rešitev.
- 102 V tej zvezi v svojih pisanjih navaja, da izpodbijana odločba temelji na nerealni hipotezi, da bi se pogodba asset-deal 2 lahko izvršila, čeprav bi prišlo do njene likvidacije, in potrjuje, da Komisija v nobenem primeru ne bi smela lastne presoje nadomestiti s presojo zadevne države članice, saj se sklepanje Zvezne republike Nemčije opira na razumne ekonomske ocene,

- 103 Vendar je treba ugotoviti, da tožeča stranka v utemeljitvi tega očitka le zatrjuje, da je Komisija prekoračila pooblastila nadzora, ki jo zavezuje, da preveri, ali se je zadevna država članica vedla kot zasebni upnik, ob upoštevanju, da „nič ne kaže [ni kazalo], da pogodba asset-deal 2 ne bi učinkovala, če se BvS ne bi odpovedal svojemu delu zahtevka“.
- 104 Torej, s to neutemeljeno trditvijo ni mogoče izkazati, da je Komisija kršila pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ko je ocenila, da noben element ne dopušča ugotovitve, da je bilo znižanje cene predhodni pogoj za izvršitev pogodbe asset-deal 2 (uvodne izjave od 76 do 78 izpodbijane odločbe).
- 105 V vsakem primeru je treba poudariti, da je Komisija v izpodbijani odločbi upoštevala tudi hipotezo, da pogodbe asset-deal 2 ne bi bilo mogoče izvršiti, če bi BvS zahteval celotno plačilo nakupne cene za prve tri proizvodne linije, določene v okviru pogodbe asset-deal 1. V tem kontekstu se opira na dve drugi uvodni izjavi, s katerima je ugotovila, da Zvezna republika Nemčija ni mogla uspešno zatrjevati, da je bilo znižanje cene ekonomsko ugodnejše.
- 106 Prvič, Komisija je ugotovila, da čeprav pogodbe asset-deal 2 ni bilo mogoče izvršiti, ker ni bilo znižanja cene, ni bilo izkazano, da bi BvS s tem znižanjem deloval kot zasebni upnik (uvodna izjava 79 izpodbijane odločbe). V tem oziru je ocenila, da če BvS ne bi odobril znižanja cene in bi tako povzročil likvidacijo tožeče stranke, stroškov obnove zemljišča, na katerem se nahaja četrta proizvodna linija, ne bi mogli upoštevati, kar je v nasprotju z ekonomsko oceno Zvezne republike Nemčije, ki jo je izdelala v podporo svoji tezi. Ta obnova naj bi bila dejansko nujna za vzpostavitev tehnološkega parka. Torej zasebni upnik ne bi bil dolžan izvesti takšnega projekta.

- 107 Glede obnove zemljišča četrte proizvodne linije, ki je nujna za oblikovanje tehnološkega parka, je treba poudariti, da tožeča stranka v svojih pisanjih v tej točki ni ugovarjala navedbam Komisije. V okviru svojih odgovorov Sodišču prve stopnje je tožeča stranka kljub temu navajala, da je bil BvS zakonito zavezan k obnovi tega zemljišča in da je bil projekt vzpostavitve tehnološkega parka v veliki meri subvencioniran.
- 108 Ob dejstvu, da tožeča stranka ni dokazala te trditve, je treba ugotoviti, da le-ta ne more postaviti pod vprašaj izvajanj Komisije, da naj zasebni upnik ne bi bil zavezan obveznosti, vezani na vzpostavitev tehnološkega parka. Ker tak projekt dejansko nima zveze s ciljem prestrukturiranja tožeče stranke, je Komisija lahko pravilno ocenila, da ni šlo za obveznost, ki bi izhajala iz delovanja zasebnega upnika, ampak iz izvrševanja pooblastil javnega oblastva, ki spada v sfero države.
- 109 Komisija je v tem oziru tudi ugotovila, da so nemški organi tožeči stranki določili prodajno ceno tega zemljišča na 1.047.000 DEM (535.323 EUR), če bi se cena, določena v pogodbi asset-deal 1, znižala za 4 milijone DEM. Nasprotno pa jo je Zvezna republika Nemčija ocenila le na 470.000 DEM (240.307 EUR), če BvS ne bi pristal na znižanje cene in bi tako povzročil likvidacijo tožeče stranke. Komisija je poudarila, da znižanje prodajne cene tega zemljišča ni bilo več predmet podrobnejših pojasnil (uvodna izjava 79 izpodbijane odločbe).
- 110 Čeprav v svojih pisanjih ni ugovarjala tej presoji Komisije, je tožeča stranka v okviru odgovorov na vprašanja Sodišča prve stopnje navedla, da bi nujnost obnove upravičila znižanje prodajne cene zemljišča. Vendar, čeprav bi bil BvS dolžan obnoviti zemljišče, na katerem se nahaja četrta proizvodna linija, ni mogoče istočasno upoštevati obnove, v višini 2.200.000 DEM (1.124.842 EUR), in zmanjšanja njegove prodajne cene z 1.047.000 DEM na 470.000 DEM.

- 111 Iz zgoraj navedenega izhaja, da Komisija, ne da bi pri tem kršila pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ni bila dolžna upoštevati stroškov obnove zemljišča, na katerem se nahaja četrta proizvodna linija, pri obračunu stroškov, ki bi jih moral nositi BvS, če bi zahteval plačilo celotne cene iz pogodbe asset-deal 1.
- 112 Ta okoliščina sama po sebi dopušča ugotovitev, da je Komisija, v nasprotju s podatki Zvezne republike Nemčije v tem oziru, pravilno ocenila, da so bili stroški, ki so BvS nastali z odobritvijo znižanja cene, višji od tistih, ki bi bili dolgovani, če ne bi bilo tega znižanja.
- 113 Drugič, Komisija je v izpodbijani odločbi (uvodna izjava 80) tudi ocenila, da Zvezna republika Nemčija v primerjalnem obračunu finančnih stroškov BvS v primeru odobritve znižanja cene in plačila prvotne cene iz pogodbe asset-deal 1 naj ne bi upoštevala subvencije za investicijo v višini 1 milijona DEM, ki jo je BvS odobril v okviru pogodbe asset-deal 2. Ob upoštevanju tega zneska bi bilo mogoče ugotoviti, da bi bili stroški BvS višji, če bi ta odobril znižanje cene.
- 114 V zvezi s tem je tožeča stranka v odgovor na vprašanje Sodišča prve stopnje navedla, da je bila ta subvencija v višini 1 milijona DEM določena v členu 5 pogodbe asset-deal 2, neizterljiv strošek (sunk cost). Ker bi četrta proizvodna linija lahko delovala le, če bi se njeni sestavni deli obnovili, tožeča stranka meni, da je bil BvS dolžan tožeči stranki povrniti stroške vzdrževanja te linije v višini 1 milijona DEM, ki jih glede na njihovo vrsto ni bilo mogoče povrniti in v primeru stečaja ne bi dajali nobenih pravic.

- 115 Vendar je treba ugotoviti, da je tožeča stranka v odgovoru na vprašanje Sodišča prve stopnje samo potrdila, da je bila subvencija, ki jo je BvS odobril v višini 1 milijona DEM, neizterljiv strošek, ne da bi glede tega podala dokaze, s katerimi bi Komisija razpolagala v upravnem postopku.
- 116 Še več, taka okoliščina ne more upravičiti, da se vsota te subvencije izvzame iz obračuna stroškov, ki bremenijo BvS zaradi izvrševanja pogodbe asset-deal 2. Čeprav bi ta subvencija za BvS pomenila neizterljiv strošek v primeru likvidacije tožeče stranke in posledične neizvršitve pogodbe asset-deal 2, ostaja dejstvo, da je BvS odobril to subvencijo, ki je vezana na izvršitev pogodbe asset-deal 2. Zato jo je treba upoštevati v obračunu stroškov, ki za BvS izhajajo iz izvrševanja pogodbe asset-deal 2 zaradi odobritve znižanja cene.
- 117 Iz tega izhaja, da tožeča stranka ni izkazala, da je Komisija kršila pooblastilo za odločanje po prostem preudarku v zvezi z ugotovitvami iz uvodne izjave 80 izpodbijane odločbe.
- 118 Ker je bilo zgoraj ugotovljeno, da je bilo znižanje cene najugodnejša izbira (glej točko 112 zgoraj), bi isto, *a fortiori*, veljalo, če bi BvS moral plačati dodatno subvencijo v znesku 1 milijona DEM.
- 119 V teh okoliščinah ni mogoče pritrditi argumentu, ki ga tožeča stranka očita Komisiji, da ni upoštevala dejstva, da je znižanje cene upravičeno s skrbjo, da se prepreči izguba pomoči, ki so ji bile predhodno dodeljene z namenom sklenitve pogodbe asset-deal 1.

- 120 Poleg tega tožeča stranka v svojih pisanjih navaja, da bi skrb za ohranitev kredibilnosti BvS in pospešitev svoje javne podobe lahko bila dejavnika, ki bi ju zasebni izvajalec lahko upravičeno upošteval. Komisija bi morala upoštevati obljubo pomoči dežele Turingije iz leta 1994 in ugotoviti, da je znižanje cene pomenilo le pogoj za izpolnitev te obljube.
- 121 Vendar, kot je bilo zgoraj ugotovljeno, tožeča stranka ni izkazala, da je Komisija kršila pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ko je ocenila, da se tožeča stranka ni mogla sklicevati na pravico do prilagoditve pogodbe asset-deal 1. Zato ni mogoče šteti, da bi vztrajanje pri prodajni ceni 5,8 milijonov DEM za prve tri proizvodne linije, določenih v okviru pogodbe asset-deal 1, lahko vplivalo na kredibilnost BvS.
- 122 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je Komisija, ne da bi kršila pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ocenila, da se BvS ni vedel kot zasebni upnik v normalnih tržnih pogojih in da tega merila ni uporabila napačno.
- 123 Tretjič, glede nezadostne obrazložitve izpodbijane odločbe v delu, kjer naj Komisija ne bi pojasnila razlogov, zakaj ni upoštevala izvedenskega mnenja BvS z dne 30. maja 2000, je treba opozoriti, da se je Komisija v svoji obrazložitvi smela zadovoljiti z navedbo dejstev in pravnih ugotovitev, ki so bistvenega pomena v kontekstu odločbe (glej točko 60 zgoraj).
- 124 To izvedensko mnenje, izdelano dve leti po odobritvi znižanja cene, navaja:

„Iz ekonomskega stališča bi bila boljša rešitev tako za BvS kot za [tožečo stranko], da bi lta, kot je to nameravala, v letu 2000 uspela najti investitorja, ki bi ji lahko dal na

razpolago kapital v višini 3.850.000 DEM, in da bi zahtevek BvS za prodajno ceno v znesku 5.800.000 DEM ugasnil s plačilom 1.800.000 DEM, vključno z obrestmi.“

125 To izvedensko mnenje je bilo tako pogoj za nadaljevanje dejavnosti tožeče stranke, ne le znižanje cene, ampak tudi nov delež investitorja v znesku 3.850.000 DEM. Načrt za prestrukturiranje iz leta 1998 je že predvideval nujnost takega deleža. Vendar je nesporno, da ni bilo mogoče najti nobenega novega investitorja (uvodna izjava 95 izpodbijane odločbe).

126 Še več, Zvezna republika Nemčija je v svojem obvestilu Komisiji z dne 27. februarja 2001 navedla, da je bilo izvedensko mnenje BvS z dne 30. maja 2000 le prvi pristop, ki za prilagoditev načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 ni upošteval določenih četrletij recesije v letih 1998 in 1999.

127 V tem kontekstu je Komisija lahko pravilno ocenila, da to izvedensko mnenje ni bilo relevantno dejstvo, na katero bi se sklicevala v izpodbijani odločbi. Nezadostnost obrazložitve v tem oziru ni vplivalo na izpodbijano odločbo.

128 Glede na vse zgoraj navedeno je tudi ta očitok treba zavrnil.

Zatrjevano napačna določitev višine pomoči

129 Tožeča stranka podredno navaja, da je Komisija napačno določila višino pomoči, za katero obstaja obveznost vračila na podlagi člena 2 izpodbijane odločbe. Komisija bi dejansko morala podati dokaz, da je ta pomoč dejansko znašala 4 milijone DEM. Ker

se člen 87(1) ES nanaša na pomoči, dodeljene „iz državnih sredstev“, bi bil znesek pomoči, ki je razglašena za nezdružljivo s skupnim trgom, enak znesku izgube prihodka, ki bi jo BvS utrpel zaradi znižanja cene.

130 Komisija naj ne bi zanikala, da bi tožeča stranka prišla v likvidacijo, če bi BvS zahteval plačilo cene, določene v okviru pogodbe asset-deal 1. Vseeno naj bi domnevala, da bi se v tem primeru pogodba asset-deal 2 vendarle izvršila, kar pa naj bi bilo po mnenju tožeče stranke nerealno. Pri določitvi zneska navedene pomoči naj Komisija ne bi upoštevala dodatnih izgub, ki bi nastale BvS zaradi neizvedbe druge pogodbe. Poleg tega naj bi bila po izračunu iz izpodbijane odločbe izguba prihodkov BvS v primeru likvidacije tožeče stranke le enaka znesku, ki bi upnikom pripadel iz likvidacijske mase, ne pa 4 milijone DEM. Ker je Komisija izračunala znesek zadevne pomoči, ki je v nasprotju z njenimi ugotovitvami, bi bilo treba izpodbijano odločbo razglasiti za nično.

131 Komisija, ki jo podpira intervenient, preroka izvajanja tožeče stranke.

132 Sodišče prve stopnje opozarja, da ima Komisija v skladu z ustaljeno sodno prakso, kadar zahteva povrnitev nezakonite pomoči, za cilj, da njenemu upravičencu odvzame korist, ki jo je pridobil na trgu glede na svoje konkurente, in da vzpostavi stanje, kakršno je bilo pred izplačilom te pomoči (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 21. marca 1990 v zadevi Belgija proti Komisiji, C-142/87, Recueil, str. I-959, točka 66, in z dne 4. aprila 1995 v zadevi Komisija proti Italiji, C-348/93, Recueil, str. I-673, točka 27). Ta cilj ne sme biti odvisen od oblike odobrene pomoči (sodba Sodišča z dne 10. junija 1993 v zadevi Komisija proti Grčiji, C-183/91, Recueil, str. I-3131, točka 16).

133 Razsojeno je bilo tudi (glej zlasti sodbo Sodišča z dne 24. februarja 1987 v zadevi Deufil proti Komisiji, 310/85, Recueil, str. 901), da je odprava nezakonite pomoči z izterjavo logična posledica ugotovitve njene nezakonitosti. Posledično izterjave nezakonito dodeljene državne pomoči, da se vzpostavi prejšnje stanje, ni mogoče obravnavati kot ukrepa, ki ni sorazmeren glede na cilje določb Pogodbe, ki urejajo državne pomoči (zgoraj navedena sodba Sodišča z dne 21. marca 1990, Belgija proti Komisiji, točka 66).

134 V skladu s členom 2(1) izpodbijane odločbe je določeno:

„[Zvezna republika] Nemčija sprejme vse potrebne ukrepe, da od tožeče stranke izterja pomoč iz člena 1, ki je bila nezakonito dodeljena.“

135 Kadar je nezakonita pomoč dodeljena v obliki znižanja cene, določene v okviru prodajne pogodbe, kot v tem primeru, ni pravilno navajanje, kot to počne tožeča stranka, da je znesek pomoči, ki ga je treba vrniti, nižji od zneska tega znižanja.

136 Glede na pogodbo asset-deal 1 je BvS prve tri proizvodne linije prodal za 5,8 milijonov DEM. Z znižanjem cene je tožeča stranka pridobila ekonomsko korist v višini 4 milijonov DEM, do katere njeni konkurenti niso bili upravičeni.

- 137 V tem oziru se tožeča stranka ne more uspešno sklicevati na to, da naj bi bil s stališča zasebnega upnika sestavni element državne pomoči nižji od zneska znižanja cene in da bi celotno plačilo cene, določene v okviru pogodbe asset-deal 1, Zvezni republiki Nemčiji povzročilo dodatne izgube, ker je že bilo ugotovljeno, da se tak upnik, ki bi deloval v normalnih tržnih pogojih, ne bi strinjal s tem znižanjem (glej točko 122 zgoraj).
- 138 Tožeča stranka meni, da izguba, ki bi jo utrpela Zvezna republika Nemčija, v nobenem primeru ne bi znašala 4 milijone DEM, ampak bi ustrezala znesku, ki bi pripadel upniški masi v okviru likvidacije, do katere bi prišlo, če BvS ne bi odobril znižanja cene.
- 139 Ker je cilj izterjave nezakonito odobrene državne pomoči vzpostavitev stanja pred izplačilom te pomoči, je bila Komisija upravičena odrediti njeno povračilo. Z zahtevo po povračilu znižanja cene, ki bi lahko povzročilo likvidacijo tožeče stranke, se bo leta znašla v položaju, ki se lahko primerja s tistim, ki bi lahko nastal, če to ne bi bilo odobreno, in sicer, po mnenju tožeče stranke, njena likvidacija. V zvezi s tem bi morala Zvezna republika Nemčija, če bi tožeča stranka dejansko prišla v likvidacijo, v skladu z ustreznimi predpisi nacionalnega prava zagotoviti, da bi se zadevna pomoč resnično povrnila, ne da bi ta likvidacija ovirala izvršitve izpodbijane odločbe (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 15. januarja 1986 v zadevi Komisija proti Belgiji, 52/84, Recueil, str. 89, točki 16 in 17).
- 140 Iz tega sledi, da je očitek in prvi tožbeni razlog v celoti treba zavriniti kot neutemeljen.

Drugi tožbeni razlog: kršitev člena 87(3)(c) ES in nezadostna obrazložitev

Trditve strank

- 141 Tožeča stranka na prvem mestu navaja, da mora Komisija upoštevati strukturo trga, kadar preverja sorazmernost pomoči na podlagi člena 87(3)(c) ES (sodbi Sodišča prve stopnje z dne 6. oktobra 1999 v zadevi Salomon proti Komisiji, T-123/97, Recueil, str. II-2925, točka 79, in z dne 30. januarja 2002 v zadevi Keller in Keller Meccanica proti Komisiji, T-35/99, Recueil, str. II-261, točka 88). V tej zvezi se opira na smernice o pomočeh za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah. Te smernice naj bi navajale primere, v katerih bi lahko izginjanje podjetij vodilo k nastanku monopolnega ali oligopolnega položaja. Tožeča stranka dodaja, da mora Komisija preveriti, ali odobritev pomoči ne krši drugih določb prava Skupnosti, kot so člen 82 ES in člen 2 Uredbe Sveta (EGS) št. 4064/89 z dne 21. decembra 1989 o nadzoru koncentracij podjetij (UL 1990, L 257, str. 13, sodbi Sodišča z dne 19. septembra 2000 v zadevi Nemčija proti Komisiji, C-156/98, Recueil, str. I-6857, točka 78; in z dne 3. maja 2001 v zadevi Portugalska proti Komisiji, C-204/97, Recueil, str. I-3175, točka 41 in naslednje, ter sodba Sodišča prve stopnje z dne 31. januarja 2001 v zadevi RJB Mining proti Komisiji, T-156/98, Recueil, str. II-337, točka 112 in naslednje).
- 142 V tem primeru naj bi Komisija kršila pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ker med vsemi dejavniki za presojo sorazmernosti pomoči na podlagi člena 87(3)(c) ES ni upoštevala dejstva, da bi si v primeru izginotja tožeče stranke družba Schott Glas pridobila ali okrepila prevladujoč položaj v nekaterih sektorjih proizvodnje stekla.
- 143 Tožeča stranka podrobneje očita Komisiji, da je prezrla njena pojasnila glede tržne strukture in da ni preučila, ali bi njeno izginotje lahko povzročilo hud oligopolni

položaj, kot naj bi to izkazala nemška vlada v obvestilu z dne 20. novembra 2000. Navaja določene podatke o prometu na delih trga, ki so navedeni v tem obvestilu, in poudarja, da bi bil ugovor intervenienta v zvezi s tem neutemeljen, ker je le-ta vodilno podjetje v sektorju. Predvsem naj intervenient ne bi ovrgel trditve, da bi na trgu surovin za „prozorno steklo“, na katerem deluje, nastal kvazimonopolni položaj, če bi tožeča stranka izginila.

- 144 Končno, izpodbijana odločba naj ne bi bila v zadostni meri obrazložena, ker naj ne bi dopuščala ugotovitve, ali je Komisija pri oceni oprostitve plačila na podlagi člena 87(3)(c) ES upoštevala spremembe tržne sestave zaradi izginotja tožeče stranke, če bi se vztrajalo pri celotni nakupni ceni.
- 145 Drugič, tožeča stranka očita Komisiji, da je presojo na podlagi člena 87(3)(c) ES oprla na netočne podatke, in sicer na načrt za prestrukturiranje, ki ji je bil poslan 1. decembra 1998. Dejansko naj se ta načrt ne bi ujemal s projektom prestrukturiranja tožeče stranke v trenutku sprejetja izpodbijane odločbe 12. junija 2001, ki naj bi bil v tem primeru odločilen trenutek (sodba Sodišča prve stopnje z dne 5. junija 2001 v zadevi ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi proti Komisiji, T-6/99, Recueil, str. II-1523, točka 93). Glede tega naj bi Komisija zagotovila nemškemu organom, da jih bo pred sprejetjem končne odločbe obvestila, da bi ji lahko poslali nov načrt za prestrukturiranje, kar so predlagali v obvestilu z dne 27. februarja 2001. Tožeča stranka ocenjuje, da se v teh okoliščinah Komisija v izpodbijani odločbi ne bi smela opreti na načrt za prestrukturiranje iz leta 1998.
- 146 Kočno, izpodbijana odločba naj ne bi bila v zadostni meri obrazložena, kolikor ne omenja Arnoldovega poročila, ki je bilo izdelano na pobudo dežele Turingije in priloženo obvestilu Zvezne republike Nemčije Komisiji z dne 27. februarja 2001. Šlo naj bi za del upravnega spisa, ki obsega sistematično analizo ekonomskega položaja

tožeče stranke. Izkazoval naj bi, da je bila tožeča stranka leta 2000 na poti okrevanja. Torej, Komisija naj bi v izpodbijani odločbi (uvodni izjavi 96 in 97) v popolnem nasprotju s tem izvedenskim mnenjem sklenila, da načrt za prestrukturiranje tožeči stranki ni dopuščal obnove sposobnosti preživetja. To presojo Komisije naj bi med tem potrdilo izvedensko mnenje Pfizenmayer z dne 10. decembra 2001.

147 Komisija, ki jo podpira intervenient, prereka izvajanja tožeče stranke.

Presoja Sodišča prve stopnje

148 Treba je opozoriti, da ima Komisija na področju člena 87(3) ES široko diskrecijsko pravico (zgoraj navedena sodba Sodišča z dne 21. marca 1990 Belgija proti Komisiji, točka 56, in sodba z dne 11. julija 1996 v zadevi SFEI in drugi, C-39/94, Recueil, str. I-3547, točka 36). Nadzor sodišča Skupnosti se mora omejiti na presojo, ali so bila spoštovana pravila postopka in obveznosti obrazložitve, ali so bila dejstva, na katera se opira izpodbijana odločba, točno ugotovljena, ali je bilo kršeno pooblastilo za odločanje po prostem preudarku pri presoji teh dejstev in ali je prišlo do zlorabe pooblastil (sodba Sodišča prve stopnje z dne 22. oktobra 1996 v zadevi Skibsværftsforeningen in drugi proti Komisiji, T-266/94, Recueil, str. II-1399, točka 170). Sodišču Skupnosti presoje Komisije ni treba nadomestiti s svojo gospodarsko presojo (sodba Sodišča prve stopnje z dne 12. decembra 1996 v zadevi AIUFFASS in AKT proti Komisiji, T-380/94, Recueil, str. II-2169, točka 56, in zgoraj navedena sodba HAMSA proti Komisiji, točka 48).

149 Vendar pa je Komisija na eni strani zavezana z okvirnimi pogoji oziroma obvestili, ki jih sprejme na področju nadzora nad državnimi pomočmi, če se ti ne oddaljujejo od določb Pogodbe in jih države članice sprejmejo (zgoraj navedena sodba Sodišča Deufil proti Komisiji, točka 22; sodbe z dne 24. marca 1993 v zadevi CIRFS in drugi

proti Komisiji, C-313/90, Recueil, str. I-1125, točka 36; z dne 15. oktobra 1996 v zadevi IJssel-Vliet, C-311/94, Recueil, str. I-5023, točka 43, in z dne 26. septembra 2002 v zadevi Španija proti Komisiji, C-351/98, Recueil, str. I-8031, točka 53). Na drugi strani je treba opozoriti, da mora v skladu s členom 253 ES svoje odločbe obrazložiti, vključno s tistimi, s katerimi je zavrnila razglasitev združljivosti pomoči s skupnim trgom na podlagi člena 87(3)(c) ES.

- 150 Na prvem mestu je treba preučiti trditev tožeče stranke, s katero očita Komisiji, da je izpodbijano odločbo oprla na načrt za prestrukturiranje iz decembra 1998 in ne na načrt za prestrukturiranje z dne 19. aprila 2001 ter da ni upoštevala Arnoldovega poročila z dne 24. novembra 2000.
- 151 Glede načrta za prestrukturiranje, na katerega je Komisija oprla svojo odločbo, je treba opozoriti, da je v točki 3.2.2 smernic Skupnosti o pomočeh za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah med drugim določeno, da je pomoč za prestrukturiranje treba vezati na trden načrt za prestrukturiranje ali sanacijo, ki mora biti z vsemi potrebnimi podrobnostmi predložen Komisiji, in da mora načrt v razumnem časovnem okviru obnoviti konkurenčnost podjetja.
- 152 V tem primeru je BvS tožeči stranki odobril znižanje cene v višini 4 milijone DEM, določene v okviru pogodbe asset-deal 1, preden je o tem 1. decembra 1998 obvestil Komisijo. Nesporno je, da so nemški organi v okviru priglasitve znižanja cene posredovali načrt za prestrukturiranje iz decembra 1998, ki je zajemal leta od 1998 do 2000. Nesporno je tudi, da načrt za prestrukturiranje z dne 19. aprila 2001 v upravnem postopku ni bil poslan Komisiji.
- 153 Tožeča stranka je v zvezi s tem v odgovoru na vprašanje Sodišča prve stopnje navedla, da zadnjega načrta Komisiji sprva ni poslala zato, da ne bi bili istočasno predloženi različni alternativni načrti.

- 154 Drugič, iz obvestila Zvezne republike Nemčije Komisiji z dne 27. februarja 2001 izhaja, da je nujno treba sprejeti načrt za prestrukturiranje iz leta 1998, ker ni bilo prispevka zasebnega investitorja, ki je bil predviden v tem načrtu, in ker je bila v prvem semestru leta 1999 izjemno šibka konjunktura, ki je prispevala k poslabšanju finančnega položaja tožeče stranke. Nujnost sprejetja novega načrta za prestrukturiranje v letu 2001 tako kaže na neuspeh načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, ker le-ta ni dopuščal obnove sposobnosti preživetja tožeče stranke v razumnem časovnem okviru.
- 155 Tretjič, treba je ugotoviti, da noben podatek iz spisa ne dopušča ugotovitve, da naj bi bila Komisija dejansko zavezana obvestiti nemške organe o skorajšnjem sprejetju izpodbijane odločbe, kar zatrjuje tožeča stranka.
- 156 V zvezi s tem je bilo razsojeno, da bi lahko obveznost Komisije, da zadevno državo članico obvesti o skorajšnjem sprejetju negativne odločbe, povzročila zastoje v postopku, ki bi Komisiji preprečili zaključek potekajočega upravnega postopka (sodba Sodišča prve stopnje z dne 21. januarja 1999 v zadevi Neue Maxhütte Stahlwerke in Lech-Stahlwerke proti Komisiji, T-129/95, T-2/96 in T-97/96, Recueil, str. II-17, točka 231).
- 157 Nemški organi so v obvestilu z dne 27. februarja 2001 med drugim le navedli, da „bo zvezna vlada Komisijo kmalu obvestila o končnem izidu odločbe o prilagoditvi načrta za prestrukturiranje, če le-ta meni, da je to potrebno“. Tožeča stranka torej ne more uspešno uveljavljati, da je nemška vlada v navedenem obvestilu z dne 27. februarja 2001 predlagala predložitev novega načrta za prestrukturiranje, načrta, ki tega dne dejansko ni bil na voljo.

- 158 Še več, v okviru tega istega obvestila, čeprav je bila omenjena nujnost prilagoditve načrta za prestrukturiranje iz leta 1998, so nemški organi navedli:

„Zvezna vlada meni, da lahko Komisija na osnovi tipičnega tržnega vedenja BvS zaključi postopek, ne da bi ocenila spremembe načrta za prestrukturiranje, o podrobnostih katerega se je še treba dogovoriti.“

- 159 Četrtrič in končno – kot to poudarja Komisija – se tožeči stranki ni zdelo koristno, da bi ta načrt posredovala Komisiji med 19. aprilom 2001, datumom njegovega sprejetja, in 12. junijem 2001, datumom sprejetja izpodbijane odločbe.

- 160 Iz celote teh ugotovitev izhaja, da tožeča stranka nima pravega temelja za trditev, da je Zvezna republika Nemčija uradno zahtevala, naj ji Komisija dovoli predložitev posodobljenega načrta za prestrukturiranje. Prav tako ni mogoče oceniti, da je Komisija kršila pooblastilo za odločanje po prostem preudarku s tem, da je izpodbijano odločbo oprla na načrt za prestrukturiranje iz decembra 1998.

- 161 Glede Arnoldovega poročila z dne 24. novembra 2000 pa je v njegovem uvodu zapisano, da ga je dežela Turingija naročila, da bi preučila tveganja, ki so vezana na odobritev dodatnih pomoči.

162 Med drugim je v sklenitvi tega poročila zapisano:

„Rezultati družbe od leta 1997 do 2002 kažejo, da je bil razvoj družbe pozitiven.

Zaradi večjega prometa in zmanjševanja stroškov so se rezultati družbe od leta 1997 izboljšali, z izjemo v letu 1999. V letu 2000 bi bilo ob upoštevanju izrednih prihodkov mogoče doseči uravnotežen rezultat. Prag donosnosti bo dosežen v letu 2002, s prometom v višini 40 milijonov DEM.

Gre za predvidevanje, če ne bo izjemnih dejavnikov, ki bi vplivali na ta razvoj.

Pogoj za tako predviden razvoj je uresničitev načrtovanih nujnih vlaganj, ki so ocenjena na 11.500.000 DEM. V letu 2000 je bilo mogoče uresničiti le vlaganja v višini 1.000.000 DEM.

Stanje likvidnosti družbe je zelo zaskrbljujoče. Poleg virov za investicije za nadomestitev in obnovo v višini 11.500.000 DEM gre še za stare kredite v višini 20.538.000 DEM, ki jih je treba vrniti.

Po naših izračunih bo imela družba v letu 2001 primanjkljaj likvidnostnih sredstev v višini 7.842.000 DEM, v letu 2002 pa v višini 2.215.000 DEM.

Po naših ocenah se družba ne bo mogla financirati s svojimi bodočimi sredstvi. V primeru negativnega izida postopka priglavitve Evropski uniji bi bilo treba zagotoviti nova finančna sredstva v višini 6.000.000 DEM.

Družba tega ni sposobna izvesti.

Po našem mnenju bi bile za zagotovitev proizvodnega obrata nujne dodatne subvencije in pomoči ali pa odpis obstoječih starih kreditov.“

163 Glede na navedeno iz Arnoldovega poročila ne izhaja, da bi tožeča stranka imela dolgoročno donosno perspektivo.

164 Še več, v svoji vlogi za subvencijo deželi Turingiji z dne 5. februarja 2001, katere predložitev je zahtevalo Sodišče prve stopnje, je tožeča stranka zapisala, da so bile investicije, predvidene v Arnoldovem poročilu, „v nasprotju s predpisi o pomočeh glede na dejansko stanje podjetja“ in da je zato treba sklepe tega poročila v tej točki zavrniti.

165 Zato ni mogoče ugotoviti, kot to navaja tožeča stranka v svojih pisanjih, da je prilagoditev načrta za prestrukturiranje iz leta 1998 temeljila na Arnoldovem poročilu, ker je sama ocenila, da se je temu sklepanju treba odreči.

- 166 V tem kontekstu in še posebej glede na sklepe Arnoldovega poročila in njihovo presojo tožeče stranke je Komisija smela upravičeno oceniti, da se v izpodbijani odločbi ni bilo treba sklicevati nanje. Argument tožeče stranke o nezadostni obrazložitvi izpodbijane odločbe v tej točki je torej treba zavrniti.
- 167 Glede sklicevanja tožeče stranke na izvedensko mnenje Pfizenmayer z dne 10. decembra 2001 je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso zakonitost odločbe na področju pomoči treba presojati glede na podatke, ki so Komisiji na razpolago v trenutku njenega sprejetja (zgoraj navedena sodba z dne 10. julija 1986 Belgija proti Komisiji, točka 16). Torej zadošča ugotovitev, da Komisija v upravnem postopku ni razpolagala z izvedenskim mnenjem Pfizenmayer, ki ga je tožeča stranka predložila v postopku izdaje začasne odredbe, za ocenitev svoje možnosti za ekonomsko preživetje, če bi se ta tožba zavrnila, in ki je bilo izdelano šele po sprejetju izpodbijane odločbe.
- 168 Iz tega izhaja, da tožeča stranka ni dokazala, da je Komisija glede na člen 87(3) ES svojo presojo oprla na netočne podatke ali da v tem oziru nezadostna obrazložitev vpliva na izpodbijano odločbo.
- 169 Na drugem mestu je treba preveriti, ali je Komisija s stališča navodil iz smernic o pomočeh za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah kršila pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ko je zavrnila razglasitev združljivosti znižanja cene s skupnim trgom na podlagi člena 87(3)(c) ES, ne da bi upoštevala nastanek oligopolnega položaja, ki bi nastal zaradi izginotja tožeče stranke.
- 170 V tej zvezi je pomembno ugotoviti, da točka 1.2 zgoraj omenjenih smernic (glej točko 3 zgoraj) v uvodu teh smernic primeroma določa nekatere okoliščine, v katerih

se pomoč za reševanje ali prestrukturiranje podjetij v težavah lahko opraviči kot izjema od načela iz točke 1.1 teh smernic, po katerem ni zaželeno, da države članice dodelijo subvencije podjetjem, ki bi v novem tržnem položaju morala izginiti ali se prestrukturirati. Vendar ni mogoče šteti, da obstoj ene same okoliščine zadošča za utemeljitev odobritve oprostitve. Samo ena od teh okoliščin ne more upravičiti odobritve državne pomoči, namenjene reševanju podjetij v težavah in podpori njihovega prestrukturiranja, če so izpolnjeni splošni pogoji za odobritev pomoči za reševanje in prestrukturiranje, ki so opredeljeni v smernicah.

- 171 Torej, tožeča stranka ni izkazala, da je Komisija kršila pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ko je ocenila, da načrt za prestrukturiranje iz leta 1998, v nasprotju z zahtevami smernic, ni dopuščal obnove njene sposobnosti preživetja (glej točko 154 zgoraj).
- 172 Še več in v nasprotju z izvajanjem tožeče stranke, niti iz pravil Pogodbe niti iz zgoraj navedenih smernic ne izhaja, da je treba odobriti nezakonite pomoči za reševanje in prestrukturiranje, če bi izginotje podjetja, ki je upravičeno do pomoči, vodilo k nastanku monopolnega ali hudega oligopolnega položaja na določenem trgu.
- 173 Tudi sodna praksa, na katero se tožeča stranka sklicuje v utemeljitvi svojih izjav, ne more ovreči ugotovitve iz prej navedene točke. Sodišče prve stopnje se je v zgoraj navedeni sodbi Salomon proti Komisiji (točka 79) omejilo na ugotovitev, da Komisija v odločbi, izdani v tej zadevi, ni ugotovila združljivosti pomoči le zaradi oligopolne narave zadevnih trgov, ker se je sklicevala le na strukturo zadevnega trga, da bi podprla svoja navajanja, da vsota pomoči ne bi mogla povzročiti neupravičenih motenj konkurence, v nasprotju s splošnim interesom v smislu člena 87(3)(c) ES. Glede zgoraj navedene sodbe Keller in Keller Meccanica proti Komisiji (točka 88) se je Sodišče prve stopnje omejilo na ugotovitev, da ustrezní trg, na katerem so delovale tožeče stranke, ni bil oligopolen.

- 174 Glede nezadostne obrazložitve, ki jo v tem delu zatrjuje tožeča stranka, je treba ugotoviti, da je Komisija v izpodbijani odločbi ocenila, da znižanje cene, določene v okviru pogodbe asset-deal 1, ne spada med izjeme iz člena 87(3)(c) ES. Tožeča stranka poleg tega v utemeljitvi svoje podredne zahteve za izvzetje spornega ukrepa na podlagi člena 87(3)(c) ES v upravnem postopku ni navedla argumenta o učinkih svojega morebitnega izginotja s trga na njegovo sestavo.
- 175 Zato je glede na zahteve obrazložitve, navedene v točkah 59 in 60 zgoraj, treba ugotoviti, da Komisija v okoliščinah tega primera ni bila dolžna preučiti nadaljnih tveganj nastanka oligopolnega položaja na zadevnem trgu in je zato očitek nezadostne obrazložitve izpodbijane odločbe v tem delu treba zavrniti.
- 176 Ob upoštevanju vsega zgoraj navedenega je ta tožbeni razlog treba zavrniti.

Tretji tožbeni razlog: kršitev pravic obrambe in načela dobre uprave

Trditve strank

- 177 Tožeča stranka navaja, da splošna načela postopka v formalnem postopku preiskave državne pomoči upravičencu do pomoči zagotavljajo jamstva, ki presegajo pravico predložiti pripombe po začetku postopka, kot je določena v korist zainteresiranih strank s členom 88(2) ES. Priznanje dodatnih pravic bi bilo v skladu s sodno prakso, na katero se sklicuje Komisija, po kateri bi bil upravičenec do pomoči samo „zainteresirana stranka“ v smislu zgoraj navedene določbe.

- 178 Položaj upravičenca do pomoči naj bi se razlikoval od položaja tretjih zainteresiranih strank, čeprav te niso neposredne stranke v postopku, saj lahko končna odločba, ki odreja povrnitev pomoči, ogroža obstoj upravičenca. Ta okoliščina naj bi upravičila priznanje nadaljnjih pravic.
- 179 Natančneje, pravica do poštenega postopka (sodba Sodišča prve stopnje z dne 20. februarja 2001 v zadevi Mannesmannröhren-Werke proti Komisiji, T-112/98, Recueil, str. II-729, točka 77) in pravice obrambe naj bi Komisiji nalagale, da upravičencu do pomoči omogoči učinkovito navedbo stališč glede dejanskih in pravnih vprašanj, ki se pojavijo med potekom formalnega postopka preiskave in na podlagi katerih namerava ta institucija sprejeti odločbo. To jamstvo naj bi izhajalo iz sodne prakse, ki varstvo pravic obrambe predvideva za vse osebe, na katere lahko vpliva sprejeti akt (sodba Sodišča prve stopnje z dne 10. maja 2001 v zadevi Kaufring in drugi proti Komisiji, T-186/97, T-187/97, od T-190/97 do T-192/97, T-210/97, T-211/97, od T-216/97 do T-218/97, T-279/97, T-280/97, T-293/97 in T-147/99, Recueil, str. II-1337, točka 153). Pravica do izjave in načelo dobre uprave naj bi obsegala pravico dostopa do spisnega gradiva (sodba Sodišča prve stopnje z dne 19. februarja 1998 v zadevi Eyckeler & Malt proti Komisiji, T-42/96, Recueil, str. II-401, točka 75 in naslednje). Končno, omejitev pravic upravičenca do pomoči, da predloži pripombe na podlagi člena 88(2) ES, naj bi bila tudi v nasprotju s pravili o zaslišanju zadevnih podjetij, ki so določena v postopkih izvrševanja členov 81 in 82 ES, in o nadzoru koncentracij.
- 180 Poleg tega naj bi spoštovanje načela dobre uprave zahtevalo skrben in nepristranski pregled (zgoraj navedena sodba Komisija proti Sytraval in Brink's France, točka 62, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 30. januarja 2002 v zadevi max.mobil proti Komisiji, T-54/99, Recueil, str. II-313, točka 48). Zato mora Komisija na lastno pobudo raziskati vsa potrebna stališča tako, da zlasti od upravičencev zahteva informacije, da bi odločila na podlagi celostnega spoznanja relevantnih dejstev na datum sprejetja odločbe (zgoraj navedena sodba ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi proti Komisiji, točke 93, 126, 128 in 130).

- 181 Ob upoštevanju diskrecijske pravice, ki jo uživa Komisija pri nadzoru državnih pomoči, predvsem pri uporabi člena 87(3) ES, naj bi bilo najprej zajamčeno spoštovanje pravice upravičenca do pomoči do izjave (sodba Sodišča z dne 21. novembra 1991 v zadevi Technische Universität München, C-269/90, Recueil, str. I-5469, točka 13 in naslednje, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 2. julija 1992 v zadevi Dansk Pelsdyravlerforening proti Komisiji, T-61/89, Recueil, str. II-1931, točka 129, ter zgoraj navedena sodba Kaufring in drugi proti Komisiji, točka 152). Če se ta pravica v upravnem postopku omeji na predložitev pripomb na podlagi člena 88(2) ES, bi upravičenec do pomoči užival le delno sodno varstvo, čeprav je upravičen v polni meri nastopati pred Sodiščem prve stopnje.
- 182 V tem primeru naj bi Komisija kršila procesne pravice tožeče stranke v treh ozirih. Prvič, ugodila naj ne bi predlogu, ki ga je tožeča stranka na podlagi člena 88(2) ES podala v pripombah z dne 28. avgusta 2000, za dostop do nezaupnega dela spisnega gradiva Komisije in da predloži svoja stališča o njem.
- 183 Drugič, Komisija naj ne bi sprejela ponudbe nemške vlade iz obvestila z dne 27. februarja 2001, da ji ta pošlje najnovejši načrt za prestrukturiranje tožeče stranke za preučitev spornega ukrepa na podlagi člena 87(3)(c) ES, če bi v nasprotju s tezo te vlade ocenila, da ta ukrep pomeni državno pomoč v smislu člena 87(1) ES. Posebej naj Komisija ne bi spoštovala svoje obveznosti do nemške vlade, da jo predhodno obvesti o sprejetju svoje odločbe, kar bi tej omogočilo, da ji nemudoma posreduje nov načrt za prestrukturiranje.
- 184 Poleg tega naj bi bila zahteva spoštovanja pravic obrambe tožeče stranke pomembnejša, ker je Komisija nameravala zavrniti trditev zadevne države članice,

da ni bilo državne pomoči (zgoraj navedena sodba Kaufring in drugi proti Komisiji, na koncu točke 152). Še posebej, v nasprotju s trditvijo intervenienta, naj stališče te države članice ne bi prevladalo nad stališčem upravičenca do pomoči in zato naj ne bi bilo odveč zaslišati upravičenca.

- 185 V teh okoliščinah tožeča stranka očita Komisiji, da na eni strani ni skrbno preučila njene trditve glede pravice do prilagoditve pogodbe asset-deal 1. Na drugi strani bi Komisija morala obvestiti tožečo stranko, da je nameravala znižanje cene opredeliti kot državno pomoč. Njena obveznost natančnega in nepristranskega nadzora naj bi jo med drugim zavezovala, da neposredno od tožeče stranke zahteva, naj ji posreduje nov načrt za prestrukturiranje, če tega ni, pa njegove glavne usmeritve in datum, ko bi bil na razpolago.
- 186 Zvezna republika Nemčija naj bi v zgoraj navedenem obvestilu z dne 27. februarja 2001 v bistvu navedla, da je bilo Arnoldovo poročilo z dne 24. novembra 2000, ki je bilo poslano Komisiji, osnova za prilagoditev načrta za prestrukturiranje. Ta prilagoditev naj bi bila potrebna, ker ni bilo zasebnega investitorja in ker je primanjkovalo likvidnih sredstev, povezanih z recesijo v obdobju 1998/1999. Glede na Arnoldovo poročilo naj bi tožeča stranka v letu 2002 dosegla prag donosnosti. Po mnenju tožeče stranke se Komisija, ki je bila v začetku leta 2001 obveščena o izboljšanju finančnega položaja tožeče stranke glede na njen položaj iz leta 1998, ne bi smela opreti na načrt za prestrukturiranje iz leta 1998, kot je to storila v izpodbijani odločbi (uvodni izjavi 34 in 108).
- 187 Tretjič, Komisija naj ne bi pred koncem upravnega postopka niti nemški vladi niti tožeči stranki posredovala vprašanj, ki jih je postavila skupini Schott Glas po svojih pripombah z dne 28. septembra 2000 in dodatnih pripombah z dne 23. januarja 2001, da bi jim omogočila uveljavitev njihovega stališča. Komisija je s tem, da je enostransko pridobila informacije od glavnega konkurenta tožeče stranke – o točkah, ki jih je ocenila za pomembne, kar kaže samo dejstvo, da je postavila ta vprašanja (glej sklepne predloge sodnika Vesterdorfa v vlogi generalnega

pravobranilca v sodbi Sodišča prve stopnje z dne 24. oktobra 1991 v zadevi Rhône-Poulenc proti Komisiji, T-1/89, Recueil, str. II-867, II-869) –, kršila tako obveznost nepristranosti z ozirom na vse zainteresirane stranke, kot tudi načelo prepovedi diskriminacije med temi, načelo dobre uprave in pravico tožeče stranke do poštenega postopka. Poleg tega naj bi zmanjšala polni učinek pravice tožeče stranke do izjave (zgoraj navedeni sklep z dne 4. aprila 2002 Technische Glaswerke Ilmenau proti Komisiji, točka 85).

188 Še več, na ta način naj bi Komisija tudi kršila pravice obrambe nemške vlade. V nasprotju s trditvami intervenienta bi lahko tožeča stranka uveljavljala to kršitev na podlagi dokaza o kršitvah svojih pravic. Zadevna država članica naj bi se štela za „zastopnika“ upravičenca do pomoči, kolikor bi Komisija le-tega ocenila le kot vir informacij. Upravičenec naj torej ne bi smel zahtevati od države članice, naj vloži tožbo.

189 Te nepravilnosti naj bi upravičevale razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe, saj bi bil izid formalnega postopka preiskave drugačen, če jih ne bi bilo (sodba Sodišča z dne 5. oktobra 2000 v zadevi Nemčija proti Komisiji, C-288/96, Recueil, str. I-8237, točka 101). Posebej bi lahko predložitev pripomb nemške vlade in tožeče stranke na dodatne pripombe družbe Schott Glas vplivala na smisel izpodbijane odločbe. Komisija naj bi v tej odločbi (uvodni izjavi 35 in 36) izvedla analizo trga predvsem na osnovi zgoraj navedenih dodatnih pripomb, ki izpodbijajo trditev – ki jo je nemška vlada zagovarjala v svojem obvestilu z dne 20. novembra 2000 –, da bi izginotje tožeče stranke pripeljalo do oligopolnega položaja. Oprla naj bi se na dodatne pripombe zlasti o obstoju presežnih kapacitet in domnevni agresivni politiki cen tožeče stranke za sklepanje, da sporni ukrep ni ustrezal merilu sorazmernosti (uvodni izjavi 102 in 103 izpodbijane odločbe).

190 Komisija in intervenient prerekata navajanja tožeče stranke.

Presoja Sodišča prve stopnje

191 Treba je opozoriti, da je postopek nadzora državnih pomoči, glede na svojo splošno ureditev in v skladu z ustaljeno sodno prakso, postopek, uveden proti državi članici, ki je glede na svoje obveznosti Skupnosti odgovorna za odobritev pomoči (zgoraj navedeni sodbi z dne 10. julija 1986 Belgija proti Komisiji, točka 29, in Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 81).

192 V okviru tega postopka zainteresirane stranke, ki niso država članica, ki je odgovorna za odobritev pomoči, same ne morejo sodelovati v kontradiktorni razpravi s Komisijo, ki je na voljo državi (zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Sytraval in Brink's France, točka 59, ter Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 82). Tako v bistvu pomenijo vir informacij za Komisijo (zgoraj navedena sodba Sodišča prve stopnje Skibsværftsforeningen in drugi proti Komisiji, točka 256, in sodba z dne 25. junija 1998 v zadevi British Airways in drugi proti Komisiji, T-371/94 in T-394/94, Recueil, str. II-2405, točka 59).

193 V zvezi s tem nobena določba postopka nadzora državnih pomoči med zainteresiranimi strankami upravičencu do pomoči ne pridržuje posebne vloge. Poleg tega je treba opozoriti, da postopek nadzora nad državnimi pomočmi ni postopek, ki se uvede „proti“ upravičencu do pomoči, kar bi pomenilo, da bi se ta lahko skliceval na pravice, ki so tako obširne kot same pravice obrambe (zgoraj navedena sodba Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji, točka 83).

- 194 V tem kontekstu je treba poudariti, da splošna pravna načela, kot so pravica do poštenega postopka, pravica do izjave, dobre uprave in prepovedi diskriminacije, ki jih uveljavlja tožeča stranka, sodišču Skupnosti ne dovoljujejo razširitve procesnih pravic, ki so zainteresiranim strankam podeljene s Pogodbo in z izvedeno zakonodajo v okviru postopka nadzora državnih pomoči. Enako ni utemeljeno sklicevanje na sodno prakso, zlasti v zvezi z uporabo členov 81 ES in 82 ES in o nadzoru koncentracij, ki urejajo postopke, ki so uvedeni proti podjetju, ki uživa posebne procesne pravice, in ne proti državi članici.
- 195 Ob upoštevanju zgoraj navedenih ugotovitev je treba zavrniti izvajanja tožeče stranke, da se položaj upravičenca pomoči razlikuje od položaja tretjih zainteresiranih strank.
- 196 V tem primeru je nesporno, da je bila tožeča stranka pozvana k predložitvi pripomb v skladu s členom 88(2) ES in členom 6(1) Uredbe št. 659/1999 ter da je to možnost izkoristila, ko je 28. avgusta 2000 predložila pripombe Komisiji. Sicer pa, kot izhaja iz osme uvodne izjave Uredbe št. 659/1999, so pravice zainteresiranih strank najbolj zajamčene s spoštovanjem formalnega postopka preiskave iz člena 88(2) ES.
- 197 Ker se zainteresirane stranke, ki niso zadevna država članica, ne morejo sklicevati na pravico do kontradiktorne razprave s Komisijo, ni mogoče šteti, da bi bilo tožeči stranki treba zagotoviti dostop do nezaupnega spisnega gradiva upravnega postopka ali da bi ji Komisija obvezno morala poslati pripombe ali odgovore družbe Schott Glas na vprašanja Komisije.

- 198 Sicer pa je bilo v tem oziru razsojeno, da Komisija niti po določbah o državnih pomočeh niti po sodni praksi ni dolžna zaslišati upravičenca do državnih sredstev o njegovi pravni presoji spornega ukrepa ali obvestiti zadevno državo članico – in, *a fortiori*, upravičenca do pomoči – o svojem stališču pred sprejetjem odločbe, ker so bile zainteresirane stranke in država članica pozvane k predložitvi svojih pripomb (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Neue Maxhütte Stahlwerke in Lech-Stahlwerke proti Komisiji, točki 230 in 231).
- 199 V zvezi s trditvijo tožeče stranke iz upravnega postopka glede pravice do prilagoditve pogodbe asset-deal 1 zaradi obstoja obljube pomoči pri investiranju, ki je dežela Turingija ni izpolnila, zadošča ugotovitev, da jo je Komisija zavrnila in da je obrazložitev v tej točki zadostna (glej točki 67 in 77 zgoraj). Zato so neutemeljena izvajanja tožeče stranke, da Komisija ni skrbno preučila njenih navedb o tem vprašanju.
- 200 Končno, v zvezi s kršitvijo pravic obrambe Zvezne republike Nemčije tožeča stranka Komisiji očita, da ni sprejela predloga te države, da ji posreduje načrt za prestrukturiranje z dne 19. aprila 2001. Hkrati očita Komisiji, da Zvezni republiki Nemčiji ni posredovala odgovorov družbe Schott Glas z dne 23. januarja 2001 na vprašanja, ki so ji bila postavljena po predložitvi njenih pripomb z dne 28. septembra 2000 o začetku formalnega postopka.
- 201 Treba je opozoriti, da načelo spoštovanja pravic obrambe v skladu z ustaljeno sodno prakso zahteva, da se zadevni državi članici omogoči, da v skladu s členom 88(2) ES učinkovito izrazi stališča o pripombah zainteresiranih strank, na katere namerava Komisija opreti odločbo, če pa država članica ne more podati stališč o teh pripombah, jih Komisija ne more uporabiti v svoji odločbi proti tej državi. Da pa bi taka kršitev pravic obrambe povzročila ničnost, je treba ugotoviti, da bi bil izid postopka morda drugačen, če ne bi bilo take nepravilnosti (sodbi Sodišča z dne 11. novembra 1987 v zadevi Francija proti Komisiji, 259/85, Recueil, str. 4393,

točki 12 in 13, in z dne 14. februarja 1990 v zadevi Francija proti Komisiji, C-301/87, Recueil, str. I-307, točke od 29 do 31, ter zgoraj navedeni sodbi z dne 21. marca 1990 Belgija proti Komisiji, točke od 46 do 48, in z dne 5. oktobra 2000 Nemčija proti Komisiji, točki 100 in 101).

202 V tem primeru je Zvezna republika Nemčija v skladu z zahtevami iz člena 88(2) ES in člena 6(2) Uredbe št. 659/1999 imela možnost predložiti svoje pripombe o odločbi o začetku postopka in so ji bile posredovane pripombe zainteresiranih strank v tem kontekstu, in sicer tožeče stranke in družbe Schott Glas. Nasprotno pa je nesporno, da Komisija Zvezni republiki Nemčiji ni posredovala odgovorov družbe Schott Glas z dne 23. januarja 2001 na vprašanja, ki so ji bila postavljena po prvotnih pripombah o začetku formalnega postopka.

203 Taki kršitvi pravic obrambe vendarle ni mogoče pripisati tako velikega pomena, da bi njeno nespoštovanje povzročilo ničnost izpodbijanega akta. Ta kršitev zato pomeni napako postopka, ki zahteva, da mora zadevna država članica izkazati poseben negativen učinek te kršitve na svoje subjektivne pravice in da je treba oceniti posledice nezakonitosti postopka za vsebino spornega akta. V tem primeru ni bilo tako.

204 V teh okoliščinah je trditev tožeče stranke o kršitvi pravic obrambe Zvezne republike Nemčije neuporabna.

205 V vsakem primeru je bilo glede predložitve navedenega načrta za prestrukturiranje predhodno ugotovljeno, da nemški organi niso uradno predlagali Komisiji, da ji pošljejo načrt za prestrukturiranje z dne 19. aprila 2001 in da so poleg tega ocenili, da je Komisija lahko odločala na osnovi informacij, ki jih je že imela na voljo (glej

točko 160 zgoraj). Zato Komisija ni kršila pooblastila za odločanje po prostem preudarku, ko niti od Zvezne republike Nemčije niti, *a fortiori*, od tožeče stranke ni zahtevala predložitev načrta.

- 206 Glede dejstva, da Komisija, ki to tudi priznava, nemškimi organom ni posredovala odgovorov družbe Schott Glas z dne 23. januarja 2001 na svoja vprašanja, Sodišče prve stopnje poudarja, da samo ta okoliščina v nobenem primeru ne more privedi do ničnosti izpodbijane odločbe.
- 207 Dejansko je treba na eni strani poudariti, da Komisija v izpodbijani odločbi, v nasprotju z navedbami družbe Schott Glas v teh odgovorih, ni ocenila, da so obstajale strukturne presežne kapacitete na določenih blagovnih trgih, na katerih je tožeča stranka delovala (uvodna izjava 101).
- 208 Na drugi strani je glede trditev družbe Schott Glas o zatrevani agresivni politiki cen, ki naj bi jo izvajala tožeča stranka, Komisija po preizkusu pogoja sorazmernosti sporne pomoči v izpodbijani odločbi navedla naslednje (uvodna izjava 103):

„V svojih pripombah o začetku postopka je konkurent [tožeče stranke] navedel, da je [tožeča stranka] sistematično prodajala svoje izdelke pod tržno ceno in celo pod ceno proizvodnih stroškov ter da je [tožeča stranka] stalno prejela nadomestilo za svojo izgubo. Ker ni bil predložen noben realen načrt za prestrukturiranje, Komisija ne more izključiti dejstva, da je podjetje porabilo dobljena sredstva za dejavnosti, ki so povzročile motnje na trgu in ki niso bile povezane s postopkom prestrukturiranja.“

- 209 Če bi Komisija, v nasprotju z izvajanjem iz te točke, svojo obrazložitev oprla ne le na pripombe družbe Schott Glas, ampak tudi na njene odgovore na vprašanja Komisije z dne 23. januarja 2001, da bi ocenila, ali pogoj sorazmernosti pomoči ni bil izpolnjen, ta okoliščina ne bi mogla privedi do ničnosti izpodbijane odločbe. Kot je bilo predhodno ugotovljeno, je Komisija pravilno ocenila, da ni mogoče predvideti obnove sposobnosti preživetja tožeče stranke, če ni ustreznega načrta za prestrukturiranje. Ta ugotovitev bi lahko sama upravičila presojo o nezdržljivosti zadevne pomoči.
- 210 Iz tega izhaja, da odločitev, tudi če bi Zvezna republika Nemčija imela na voljo odgovore družbe Schott Glas z dne 23. januarja 2001, ne bi mogla biti drugačna.
- 211 Ob upoštevanju vsega navedenega je ta tožbeni razlog treba zavrniti.

Četrty tožbeni razlog: nezadostna obrazložitev

Trditve strank

- 212 Poleg nezadostne obrazložitve, ki jo je uveljavljala v zvezi z drugimi tožbenimi razlogi, tožeča stranka očita Komisiji, da ni v zadostni meri obrazložila izpodbijane odločbe, na eni strani glede vpliva na trgovino med državami članicami v smislu člena 87(1) ES, na drugi strani pa glede spremembe trgovinskih pogojev v obsegu, ki bi bil v nasprotju s splošnimi interesi v smislu člena 87(3)(c) ES. Komisija naj bi se omejila na ugotovitev prisotnosti konkurentov in obstoja trgovine na trgu zadevnih izdelkov (uvodna izjava 51). Ta trg bi morala opredeliti vsaj v glavnih smernicah,

določiti glavne konkurente tožeče stranke v drugih državah članicah in določiti bistvene tržne tokove v Skupnosti ter podrobneje opisati posledice izginotja tožeče stranke s trga, saj bi bila na določenih področjih skupina Schott Glas njen edini konkurent (zgoraj navedena sodba British Airways in drugi proti Komisiji, točka 273).

- 213 Poleg tega naj obrazložitev izpodbijane odločbe ne bi upoštevala konteksta spornega ukrepa (sodba Sodišča z dne 15. maja 1997 v zadevi TWD proti Komisiji, C-355/95 P, Recueil, str. I-2549, točka 26). Komisija bi pri uporabi merila zasebnega investitorja dejansko morala sporni ukrep preučiti v kontekstu prejšnjih pomoči, ki so bile predmet ločenega postopka nadzora (uvodne izjave 37, 42, 63, 65, 85 in 110).
- 214 Komisija in intervenient prerekata trditve tožeče stranke v okviru tega tožbenega razloga.

Presoja Sodišča prve stopnje

- 215 Treba je opozoriti, da mora Komisija, če ni sporno, v obrazložitvi svoje odločbe navesti vsaj okoliščine, v katerih je bila pomoč dodeljena, kadar te omogočajo, da se izkaže, ali bi pomoč lahko vplivala na trgovino med državami članicami, vendarle pa ni dožna izkazati dejanskega učinka že dodeljenih pomoči. Če bi bilo tako, bi ta zahteva dejansko vodila k favoriziranju držav članic, ki izplačujejo nezakonite pomoči, v škodo tistih, ki pomoči priglasijo že v fazi načrtovanja (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo z dne 19. septembra 2002 Španija proti Komisiji, C-113/00, točka 54, in zgoraj navedeno sodno prakso).

- 216 Ob upoštevanju te sodne prakse je očitno, da Komisija v zadevnem primeru ni izpolnila obveznosti, da v zadostni meri obrazloži izpodbijano odločbo.
- 217 Komisija je v uvodnih izjavah 35 in 36 izpodbijane odločbe opredelila sporni trg izdelkov, namreč posebne vrste stekla, in ugotovila, da je bila tožeča stranka eno od desetih podjetij v Skupnosti, ki so se pojavljala na tem trgu. Uvodna izjava 51 izpodbijane odločbe med drugim vsebuje obrazložitev, ki primerno in v zadostni meri podaja dejstva in pravne ugotovitve, ki so bili upoštevani pri presoji pogoja vpliva na trgovino med državami članicami, namreč, da so konkurenti tožeče stranke, ustanovljeni v Skupnosti, delovali na zadevnem trgu izdelkov, da je na tem trgu obstajala trgovina in da njeni konkurenti niso prejeli finančnih ugodnosti, kot jo je tožeča stranka.
- 218 Iz tega izhaja, da je ta tožbeni razlog treba zavrniti.

Peti tožbeni razlog: kršitev drugega stavka člena 20(1) Uredbe št. 659/1999

- 219 Tožeča stranka ocenjuje, da je Komisija kršila bistveno pravilo postopka s tem, da ji ni posredovala izvoda izpodbijane odločbe v skladu z drugim stavkom člena 20(1) Uredbe št. 659/1999. Namen te določbe je, da se upravičencu do pomoči, ki je nedvomno bolj vpleten kot druge zainteresirane stranke, zagotovi absolutna gotovost, da ima v rokah besedilo, ki ga je sprejel kolegij komisarjev. Načelo pravne varnosti naj bi Komisiji nalagalo, da to obveznost izpolni v roku dveh mesecev od dneva izdaje odločbe.

- 220 Sodišče prve stopnje je v zvezi s tem ocenilo, da Komisija pravilno navaja, da iz drugega stavka člena 20(1) te uredbe obveznost posredovanja odločbe o sklenitvi postopka nadzora izhaja le po njenem sprejetju in vročitvi zadevni državi članici. Ker je treba zakonitost akta najprej presojati glede na obstoječe dejanske in pravne elemente v času njegovega sprejetja, kršitev zgoraj navedene določbe ne more voditi k ugotovitvi, da je izpodbijana odločba nezakonita, in torej k razglasitvi njene ničnosti.
- 221 Zato je peti tožbeni razlog kot tudi to tožbo v celoti treba zavrnilo.

Stroški

- 222 Na podlagi člena 87(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili priglášeni. Ker tožeča stranka s predlogi in tožbenimi razlogi ni uspela, se ji v skladu s predlogom Komisije naloži plačilo njenih stroškov in stroškov Komisije, ki vključujejo stroške, povezane s postopkom za izdajo začasne odredbe.
- 223 Tožeča stranka nosi tudi stroške intervenienta, skladno z njegovim predlogom.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (peti razširjeni senat)

razsodilo:

- 1. Tožba se zavrne.**
- 2. Tožeča stranka nosi svoje stroške, kot tudi stroške, ki sta jih priglasila Komisija in intervenient v postopku v glavni stvari in v postopku za izdajo začasne odredbe.**

García-Valdecasas

Lindh

Cooke

Legal

Martins Ribeiro

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourg, 8. julija 2004.

Sodni tajnik

Predsednik

H. Jung

R. García-Valdecasas